

A Fővárosi Ítéltábla az ... Ügyvédi Iroda által képviselt ... felperesnek a ... Ügyvédi Iroda (fél címe 1; ügyintéző: ... ügyvéd) által képviselt alperes nevealperes ellen tulajdonjog megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2.G.40.399/2016/324. számú végzésével kijavított, 2018. november 9-én meghozott 2.G.40.399/2016/314. számú ítélete ellen a felperes részéről 323. és 325. sorszámon benyújtott fellebbezés, az alperes részéről Gf/4. sorszámon benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a 11.656.101.369 (Tizenegymilliárd-hatszázötvenhatmillió-százegyezer-háromszázhatvankilenc) forint megfizetésére vonatkozó rendelkezését helybenhagyja;

a járulékra kötelező rendelkezését részben és akként változtatja meg, hogy a felperest 1994. október 1. napja helyett 2004. június 18. napjától terheli 2004. december 31-ig évi 11%, 2005. január 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7%-kal növelt összegével megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetése, az ezt meghaladó késedelmi kamatigény tekintetében a viszontkeresetet elutasítja;

a beszámítási kifogást elutasító rendelkezést hatályon kívül helyezi és ebben a körben a per újabb tárgyalását és újabb határozat hozatalát rendeli el;
egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja;

a felperes másodfokú perköltségét 2.500.000 (Kétmillió-ötszázezer) forint, valamint 5.000.000 (Ötmillió) forint + áfa összegben, az alperesét 1.250.000 (Egymillió-kétszázötvenezer) forint, valamint 5.000.000 (Ötmillió) forint + áfa összegben állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes 24.884.673.809 forint használati díj és járulékai megfizetése iránti viszontkereseti kérelmének – melyet arra hivatkozással terjesztett elő, hogy az 1994. augusztus 8-i privatizációs adásvételi szerződés (a továbbiakban: ... szerződés) 3. és 4. sorszámu mellékletében szereplő állóeszközök, ingatlanok (kivéve a ... üdülő), valamint az azokhoz alkotórészként, illetőleg tartozékként kapcsolódó F/11. sorszám alatti apporttárgyak és két ... használatáért a felperest használati díj megfizetése terheli 1994. szeptember 1. és 2014. április 7-e közötti időszakra – részben helyt adva kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 11.656.101.369 forintot, ennek 1994. október 1. napjától 2001. december 31. napjáig a jegybanki alapkamat kétszeres szorzatával megegyező, 2002. január 1. napjától 2004. december 31. napjáig évi 11%-os, 2005. január 1. napjától a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamat hét

százalékkal növelt összegével megegyező mértékű kamatát; az ezt meghaladó viszontkeresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság a felperes védekezésére – melyben arra hivatkozott, hogy a két ...n az 1993. december 30-i adásvétel, az F/11. sorszámú listán szereplő eszközökön az 1988. évi apportálás útján tulajdonjogot szerzett, így ezek nem képezhetik az ... szerződés tárgyát, továbbá nem állnak sem alkotórészi, sem tartozéki kapcsolatban az alapul szolgáló földdel és épületekkel – figyelemmel elsődlegesen a vitássá tett alkotórészi-tartozéki kapcsolat fennállta, valamint az állított tulajdonszerzés tekintetében foglalt állást a lefolytatott műszaki igazságügyi szakértői bizonyítás eredménye alapján.

Rögzítette, hogy 1994. augusztus 8-át követően az alperes tulajdonosa lett az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékletében szereplő állóeszközöknek, ingatlanoknak, a ...k vonatkozásában megállapítható, hogy azok tulajdonjoga azt megelőzően átruházásra került, hogy az ... 1993. december 31-i hatállyal a ... vagyont elvonta. Az F/11. sorszámú lista nem tekinthető hitelesnek, annak alapján a felperes tulajdonjoga nem állapítható meg, egyrészt önmagának ellentmond, hogy a felperes indítványára vizsgálendő tételek száma 135-ről 580-ra (helyesen: 583-ra) nőtt, továbbá a jogvitában korábban eljáró bíróságok sem fogadták el azt hitelesnek (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.414/2009/24. számú, Kúria Gfv.X.30.252/2010/5. számú részítélete). Az igazságügyi szakértői bizonyítás a helyszíni szemlén leltározási tevékenységgel egybekötve véglegesítette az apportlista tárgyait, ezáltal az eszközmenyiség az elsőfokú bíróság álláspontja szerint aggálymentesen feltárássra került.

Az igazságügyi szakértői véleménynyilvánítás szerint a gépalap a géppel vagy berendezéssel együtt értelmezendő, még akkor is, ha a gép vagy a berendezés arról roncsolás mentesen leszerelhető, vagy roncsolással elbontható és eltávolítható, de egy új helyen történő telepítésekor a gépalap ismételt megépítése szükséges, következésképpen a gép és a gépalap egymással fizikai kapcsolatban áll. Az F/11. sorszámú lista tételei egymással funkcionális kapcsolatban állnak, a technológiai folyamatból való kiemelésük a cementgyártás folyamatában akadályt, vezérgép esetén annak ellehetetlenülését eredményezi. A ... (forgókemence) a gépalapon keresztül kapcsolódik a talajhoz és alkotórésznek tekinthető, a cementgyártási technológia nélkülözhetetlen vezérberendezése. Az igazságügyi szakértő arra az álláspontra helyezkedett, hogy a funkcionális követelményeket a cementgyártási feladathoz levezethető célkitűzések determinálják, a funkciók a feladathoz rendelve és e szerint vizsgálhatók, a gépalapok pedig a funkciójukat tekintve a rájuk telepített gépektől nem választhatók szét.

Az elsőfokú bíróság az 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 95. § (1) és (2) bekezdései, a rPtk. 97. § (1) bekezdése alapján – utalva az ezen jogszabályok alkalmazásához fűződő egységes és töretlen bírói gyakorlatra – az igazságügyi szakértői bizonyítás eredményét alapul véve arra vont le következtetést, hogy a ...k a funkcionális kapcsolat alapján alkotórészei az alapul fekvő gépalapnak, ingatlanoknak, így forgalomképtelennek minősülnek, azokon a felperes tehát nem szerezhetett tulajdont, az egyes apporttárgyak vonatkozásában pedig az alkotórészi, illetve a tartozéki jelleg volt megállapítható, így osztják a földolog jogi sorsát.

Az elsőfokú bíróság véleménye szerint eltérő álláspontra a felperes által becsatolt magánszakértői vélemény (199/F/1.) alapján sem lehet jutni és nem állt fenn az újabb szakértő kirendelésének a szükségessége az 1952. évi III. törvény (rPp.) 182. § (3) bekezdésében foglalt feltételek teljesülése hiányában. A magánszakértői vélemény a felperes által megadott szempontok alapján készült, aki kirekesztette a funkcionális kapcsolat vizsgálatát, továbbá az igazságügyi szakértői véleménynyilvánítással azonos eredményre jutott a korábban eljáró ... és ... igazságügyi szakértő is, nevezettek egyike sem állította, hogy a gépek, berendezések ne lennének kicserélhetők, pótolhatók, az oldható kötésekkel a gépalapról lecsavarozhatók, azonban a jogi megítéléshez az hangsúlyos, hogy ez milyen következménnyel jár a működés szempontjából, az alkotórészi és tartozéki kapcsolat során pedig ennek van jelentősége. Amennyiben a kapcsolat megszüntetése az adott berendezésnek

a megszűnés helyén való működését teszi lehetetlenné, lényegtelen minden további mechanikai vizsgálódás, így nem releváns a magánszakértői véleménynyilvánítás az oldható kötésekre vonatkozóan.

Mindezért a felperes nem szerzett tulajdonjogot sem az apporttárgyakon, sem a ...ken, mert nem elváló dolgok, ennél fogva nem forgalomképesek.

Az igazságügyi szakértő a használati díj meghatározásához az előírt időszakra (1994. szeptember 1. – 2014. április 7.) költségalapú módszert alkalmazva első lépésként 1994. szeptember 1-re mint fordulónapra határozta meg a tárgyi eszközök értékét az ... szerződés 3. sorszámú listájában szereplő becsült értékek és az F/11. sorszámú tárgyi eszköz lista 1988. évi könyv szerinti bruttó értékei alapján. A forduló napra vonatkozó érték meghatározás során avulási tényezőket vett figyelembe, valamint árindex korrekcióval számolt. Az F/11. sorszámú listán, valamint az ... szerződés 3. sorszámú mellékletében szereplő tételek esetén funkcionális csoportosítást alkalmazott, meghatározva azok gazdaságilag hasznos élettartamát, abból visszaszámolta a maradványértéket az aktiváláskori érték 7%-ában. Az F/11. sorszámú lista esetében 5,6%-os éves kumulált avulás alkalmazását tartotta indokoltnak, az ... szerződés 3. sorszámú mellékletének elemei vonatkozásában az avuláskori érték 2%-ában számolt, ami funkciócsoportonként az aktuális értékre vonatkoztatva évi 3,3%, 4,3%, 6,4%, illetve 8,5%-os avulást jelent a becsült élettartamnak megfelelően. Az ... szerződés 4. sorszámú mellékletének ingatlanjai vonatkozásában a 3. sorszámú listában meghatározott értékekből indult ki, tekintettel arra, hogy az eltelt időtáv folytán ezen adatok voltak a leghitelesebb adatforrások.

Az 1995-2014-es évekre az érték meghatározást a fenti módszernek megfelelően az előző évi érték évenkénti avulásának megfelelő mértékű csökkentésével, az éves építőipari árváltozásnak megfelelő indexálással (KSH beruházási árindex) számolta. Alapelvnek tekintette, hogy csak a természetben meglévő és a felek tulajdonát képező tételekre vonatkozóan számolt; geodéta szakértő bevonását indokolatlannak tartva, mert szerinte a használati díj meghatározásának választott módszere kiküszöböli az adatszolgáltatás bizonytalanságát. A számításokat az 1990. XCIII. törvény (Itv.) 72. §-a alkalmazásával és az általánosan elfogadott értékelési elvek (...) 2009-2016. iránymutatásait figyelembe véve végezte el.

A peres felek a költségalapú értékelés módszerét elfogadták, de a végeredményét vitatták, a megfogalmazott kritikák alapján a 253. sorszámú végzéssel a szakértő a kirendelő végzés 1-4. pontjaiban adott válaszokat kiegészítette akként, hogy a bérleti szerződésből kiinduló bérleti díjon alapuló számításokat is elvégezte.

Az igazságügyi szakértő 68 hónapos időtartamra számította a bérleti díjat, a felperes ezt vitatta, arra hivatkozva, hogy az 1988. november 1-jén kötött bérleti szerződés 6. pontja szerint a bérlet kezdete az állóeszközök átvételének napja, mely 1988. november 1-je, így a díjszámítást 70 hónapra kell elvégezni (1988. november 1. – 1994. augusztus 31.). Az alperes szerint a bérlet kezdete az állóeszközök átvételének napja, időtartama öt év, lejáratá 1993. december 31-e, az állóeszközök átvételének napja 1989. január 1., tehát a bérleti díjjal érintett időszak 1989. január 1-től 1993. december 31-ig tartott, így a 68 hónapos időszakra (öt év + nyolc hónap) vonatkozó számítást kell figyelembe venni. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az egymást követő bérleti szerződések összevetéséből egyértelműen az a következtetés vonható le, hogy a kifizetési kötelezettségek változatlanul hagyása mellett történik 6 éven keresztül a teljesítés a szerződő partnerek részéről, mely indokolja a teljes bérleti szerződéssel lefedett időtartam figyelembevételét, valamint az is, hogy a bérleti szerződések tárgyaként meghatározott ingatlanok, gépek, berendezések és apportált eszközök együtt fedték le a komplett gyártási folyamatot. Helyes tehát az igazságügyi szakértő által figyelembe vett időtartam, továbbá az is indokolt, hogy a számítást megbontotta, 1989. november 1. és 1993. december 31., illetve 1994. január 1. és 1994. augusztus 31-e közötti időszakra, mert 1994. január 1. után a ...k már nem szerepeltek a megállapodásban, így a bérleti díj megosztásának az aránya az ingatlanok, gépek és berendezések közötti arányosítást tett szükségessé.

Az igazságügyi szakértő álláspontja szerint a bérleti díj alapulvételével készített számításnál ugyancsak átlagos, 5,6%-os kumulált avulási mértékre kell figyelemmel lenni, mely értékcsökkenési ráta nem mechanikus szabály, hanem az értékbecslési módszertan (...) 6.4.2.1. pontja szerint szakértői mérlegelés tárgyát képezi. Az értékcsökkenési rátában tükröződik a kor, az állapot, a gazdasági és funkcionális avulás, ezekre a tényezőkre tekintettel történik a levonások meghatározása. Értékbecslési szempontból az eszközök avulásával a használati díj számítása esetén számolni kell, mert ellenkező esetben az idő múlásával jelentősen lecsökkenő értékű eszköz bérleti-használati díja és az új eszköz bérleti-használati díja között nem lenne különbség. Ezen értékcsökkenés nem azonosítható a könyv szerinti amortizációval, amely számvitelileg diktált mértékű adat. Az értékcsökkenést a kumulált avulással kell figyelembe venni, melytől független, hogy a bérleti szerződésben a felek hogyan rendelkeztek a karbantartási, állagmegóvási kötelezettségekről.

Az igazságügyi szakértő az árindex alkalmazásának az indokát adta, kifejtve, hogy a bérleti díj egy előre meghatározott összeg, amelyet a felek a korábbi időszakok alapján az aktuális pénzügyi-gazdasági környezethez alakítanak; a használati díj értékét a pénz időbeli változásához, az inflációhoz kell igazítani. A tárgyi időszak pénzügyi, gazdasági, környezetét figyelembe véve pedig indokolt a folyamatos használatnak megfelelő díj infláció követő kiigazítása, a havi indexálás az árváltozás folyamatát jobban leköveti, mint az éves. A számítás pontatlanságára és a rPtk. 241. §-ára alapított felperesi védekezést e körben sem osztotta, elfogadta az igazságügyi szakértő 305. sorszámu beadványában szereplő összesítő táblázat részletezett számítását az indexálásokra vonatkozóan.

Az elsőfokú bíróság osztotta azon szakértői álláspontot, hogy a bérleti szerződésben rögzített díj egzakt adat, így a bérleti díjból kiinduló számítás a korábban alkalmazottnál pontosabbnak tekinthető, kiküszöböli a bizonytalansági tényezőket, maguk a felek is a használati díjszámítás alapjául a bérleti szerződéseket vették figyelembe. Elfogadta azt a szakértői álláspontot is, hogy nincs torzítás a bérleti díj alapú számítás esetén az arányosítás során, az apport eszközök vonatkozásában is ugyanaz az arányosítási logika és metódus mint az ingatlanoknál és mivel az ingatlanok értékéhez viszonyított az apporttárgyak értéke, az ingatlanok értéke alapján meghatározott bérleti díjhoz viszonyított az apporttárgyak bérleti díja, tehát azonos értékek kerülnek összevetésre.

A ...k esetében az alkotórészi kapcsolat megállapítást nyert, így azok után is használati díj megállapítása szükséges, mivel nem forgalomképesek, ezért indokolt ezen eszközök után a teljes bérleti szerződéssel lefedett időtartam 68 hónapos bérleti periódus alapulvételével 20.602.619 forint többlethasználati díjat elszámolni az alperes javára.

Az F/11. sorszámu apportlista tárgyain a korábban kifejtettek szerint apportálással az alkotórészi-tartozéki jelleg miatt nem szerezhettek tulajdont a felperes, ebből következően az apporttárgyak könyv szerinti értékével a bérleti díj számítás alapját meg kell növelni.

Nem osztotta az elsőfokú bíróság az elévülési kifogást, melyben a felperes arra hivatkozott, hogy a használati díj iránti viszontkereseti kérelem 2010. október 6-i előterjesztése miatt a díjigény csak a megelőző öt évre visszamenőleg érvényesíthető, az alperes azon védekezését osztotta, hogy már korábban fellépett ezzel az igénnyel, a per folyamán csupán a követelésnek az összegét aktualizálta, ez viszont nem ad alapot az elévülés megállapítására.

Mindezért az elsőfokú bíróság a nominális értéken kiszámított bérleti díj alapú számítást vette figyelembe és fogadta el az ítékezése alapjául és a természetben meglévő eszközállományra, 68 hónap bérleti periódus alapján a használati díj éves nominális értékét mindösszesen 11.656.101.369 forintban állapította meg, melyből az ingatlanok használati díja 5.623.904.208 forint, a gépeké, a berendezéseké, a ...ké 1.291.207.034 forint + 20.602.619 forint, az apport eszközöké 4.720.385.508 forint, melyből az „A” és „F” jelű elemeké 4.648.165.579 forint, az „N” jelű elemeké 72.221.929 forint.

A késedelmi kamatigényről a jogviszony keletkezése alapján a jelen eljárásban irányadó rPtk. 301. § (1) bekezdése és 301/A. § (1) bekezdése alapján döntött, a követelés esedékessé válását a jogviszony keletkezésének időpontjára (1994. szeptember 1.) figyelemmel meghatározva.

Az elsőfokú bíróság a felperes 97. sorszám alatt előterjesztett és 102. sorszámú előkészítő iratában fenntartott beszámítási kifogása – melyben a használati díj összegével megegyező követeléssel lépett fel jogalap nélküli gazdagodás jogcímén, arra hivatkozva, hogy a ráépítéséből, a hozzáépítéséből, a bővítéséből, valamint a ráfordításából keletkezett költségei alperesi megtérítésének van helye – alaptalanságára vont le következtetést. Álláspontja szerint lényeges, hogy a felperes milyen céllal tartotta birtokában az ingatlanokat, végzett azokon infrastrukturális beruházásokat, esetleges fejlesztéseket. A szerződéskötés célja az üzletszerűség volt, melynek révén a felperes jövedelmet, profitot kívánt elérni. A felperes, a ..., illetve az ... között létrejött szerződések komplex jogviszonyt hoztak létre, melynek csak egy eleme a bérlet, a gazdasági cél ugyanis az volt, hogy az állam tulajdonában, de a ... kezelésében álló bánya ingatlanon olyan gazdasági tevékenységet folytathasson a felperes, amelynek következtében eredményre tesz szert. A bérleti díjból, a bérletnek és a megvalósult beruházásnak az időtartamából arra lehet következtetni, hogy a felperes hosszabb megtérüléssel számolt, az a vagyoni előny, amelyet jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kíván érvényesíteni, valójában nem az alperes, hanem a saját oldalán realizált előny, amennyiben a beruházási költsége azok eredményéből nem térült meg, ez a saját üzleti kockázata körébe esik.

Nem osztotta az elsőfokú bíróság a felperes szakértői bizonyítással kapcsolatos eljárásjogi kifogásait, illetve a szakértő kizárására irányuló indítványát sem. Véleménye szerint az eljárás igazságügyi szakértő megfelelő kompetenciával rendelkezett, a kirendelt ... Kft. részéről eljárás szakértő 2szakterülete a bányászati- és az építőipari gépgyártás is. Az igazságügyi szakértő jogkérdésben nem nyilatkozott, és a korábban már kifejtettek szerint nem teljesültek a rPp. 182. § (3) bekezdése szerinti feltételek újabb szakértő kirendeléséhez. A kizárási indítványban sérelmezett szakértői véleménynyilvánítás az egyik részében nem a felperesre, hanem a magánszakértőre vonatkozott, másik részében pedig olyan általános mérnökemberi megnyilvánulásnak minősült, illetve a privatizációs ügyletekre vonatkozó közvélekedést tükrözött, amelyből nem vonható le az a következtetés, hogy a szakértő érdekelt lenne a per alperesre kedvező elbírálásában, arra is figyelemmel, hogy a jogvitának nem tárgya a cementgyár működtetése, illetve az elbontása.

Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásának VII.1-24. pontjaiban nevesítette az elutasított bizonyítási indítványokat, a VIII. pontban az elutasított eljárási kifogásokat.

Rögzítette továbbá, hogy az alperes a birtokba adás iránti viszontkereseti kérelmét perköltségre szállította le, figyelemmel arra, hogy az igazságügyi szakértői bizonyítással felmerült költségekkel kapcsolatban a díjmegállapító végzések elleni fellebbezések elbírálása folyamatban van, így mindkét viszontkereseti kérelem vonatkozásban kiegészítő ítéletben rendelkezik a perköltség viseléséről.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezést, az alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.

A felperes a fellebbezésében elsődlegesen a rPp.252. § (2), másodlagosan a (3) bekezdése alapján kérte az ítélet hatályon kívül helyezését; harmadlagosan a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az ítélet részbeni megváltoztatását kérte akként, hogy az elsődleges viszontkereset elutasításra, a másodlagos viszontkereset az apporttárgyak és a két ...ért fizetendő használati díj vonatkozásában kerüljön elutasításra, az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben foglalt ingatlanok használati díja nettó 369.582.788 forintban kerüljön megállapításra; negyedlegesen az ítélet részbeni megváltoztatását akként kérte, hogy kerüljön sor az elsődleges viszontkereset elutasítására az apporttárgyak és a két ...re vonatkozóan, az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben szereplő ingatlanok tekintetében

az ítélet hatályon kívül helyezésére kerüljön sor, a másodlagos viszontkeresetet az apporttárgyak és a két ... után fizetendő használati díj vonatkozásában elutasítani kérte, az ... szerződés 3. és 4. számú mellékleteiben foglalt ingatlanok használati díját nettó 369.582.788 forintban kérte megállapítani; ötödlegesen az ítélet részbeni megváltoztatását akként kérte, hogy az elsődleges viszontkereset elutasításra kerüljön az „F” és „N” jelű apporttárgyakra és a két ...re vonatkozóan, az „A” jelű apporttárgyak tekintetében az ítélet hatályon kívül helyezését kérte, a másodlagos viszontkeresetet az „F” és „N” betűvel jelzett apporttárgyak és a két ... után fizetendő használati díj vonatkozásában elutasítani kérte, az „A” jelű apporttárgyak használati díja vonatkozásában az ítélet hatályon kívül helyezését kérte, az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben foglalt ingatlanok használati díját nettó 369.582.788 forintban kérte megállapítani, kérte továbbá, hogy hatályon kívül helyezés esetén a pert az elsőfokú bíróság másik tanácsa tárgyalja.

I.

Eljárásjogi szabálysértésként az elsőfokú bíróság által lefolytatott igazságügyi szakértői bizonyítás vonatkozásában arra hivatkozott, hogy elfogultság folytán kizárt és a megfelelő szakmai kompetenciát nélkülöző szakértő járt el az ügyben, aki feladatkörén túlterjeszkedett.

Az elfogultság megállapítására alapot adó körülményként arra hivatkozott, hogy az igazságügyi szakértőként kirendelt ... Kft. ügyvezetője, szakértő 2a 2018. október 16-i tárgyaláson a felperes által becsatolt dr. ... magánszakértő véleménye vonatkozásában megjegyezte, hogy nevezett véleményére nem ad, mert egy „nagy lopógép”, közölte továbbá, hogy „Akkor voltam kezdő mérnök, amikor építettük ezeket a gyárakat, nyilvánvalóan fűződik hozzá érzelmi kapcsolat is. Most azt látom, hogy ezeket elbontották.”, valamint közölte azon véleményét is, hogy „... ez a per csak arról szól, hogy ez a kurva cementgyár el ne induljon, mert még valaki ellátja cementtel Közép-Kelet-Európát.”, illetve helyszíni szemlén utalt nacionalista álláspontjára, mellyel a gyár elbontása nem fér össze.

Az igazságügyi szakértő a 2018. október 18-i tárgyaláson, valamint a 305. sorszámú beadványában akként nyilatkozott, hogy „Hála istennek, hogy csak részben vagy egyáltalán nem valósultak meg a ... és a vele hasonló elveket valló” vezetők elgondolásai; a magánszakértői vélemény benyújtását erőfitogtatásnak, az abban foglaltakat nem minden befolyástól mentesnek tekintette, kitért arra is, hogy az hozzáadott értéket nem képvisel, nem releváns, csak kritizálja a munkáját. Ugyanezen a tárgyaláson a felperesi jogi képviselő munkáját is kritikával illette, alaptalanul állította azt, hogy információkat titkolt el előle.

A felperes szerint a fenti megnyilvánulások miatt az igazságügyi szakértőtől az ügy tárgyilagos megítélése nem várható, elfogadhatatlan, hogy negatív kritikával illette őt, a jogi képviselőt, a magánszakértőt, valamint nyíltan állást foglalt abban, hogy a per mikénti elbírálását tartja helyesnek. A Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.555/2014/5. számú határozatában foglaltak felhívásával kifejtette, hogy a kizárt szakértő szakvéleményét nem lehetett volna figyelembe venni, újabb kirendelésnek lett volna helye. Az elsőfokú bíróság az igazságügyi szakértő kizárására vonatkozó indítványát indokolás nélkül utasította el, tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a szakértő kifogásolt kijelentései objektíve alkalmatlanok arra, hogy az igazságszolgáltatás pártatlanságába és tárgyilagosságába vetett bizalmat megrendítse.

Az igazságügyi szakértő megfelelő kompetencia hiányában járt el, melyet – kötelezettsége ellenére – nem csak nem jelzett az elsőfokú bíróság felé, hanem annak ellenkezőjét állította. A perbeli jogvitában cementipari gépész szakértelemmel bíró szakértőre lett volna szükség, a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet és annak melléklete a szakterületek között ezzel egyező megjelölést nem tartalmaz, ehhez legközelebb a szilikátipari gépek és berendezések kompetenciakör áll. Ezen szakterülethez tartozó szakértő rendelkezhet speciális cementipari-gépészeti ismeretekkel, ennek hiányában pedig akár külföldi szakértő kirendelésére is sor kerülhetett volna. A kompetencia hiányában nyilatkozó

szakértő szakvéleménye nem vehető figyelembe, az az érdemi döntés alapjául nem szolgálhatott volna.

A felperes sérelmezte azt is, hogy az igazságügyi szakértő a bíróság feladatkörébe tartozó jogi megállapításokat tett abban a vonatkozásban, hogy egy gép, illetőleg berendezés alkotórész vagy tartozék. Kizárólag abban foglalhatott volna állást, hogy az adott dolog hogyan kapcsolódik a talajhoz, vagy a körülvevő épületekhez, a gépalapokhoz. Az igazságügyi szakértőnek a dologkapcsolat fizikai és funkcionális bemutatását kellett volna részletesen leírnia, ez azonban elmaradt, a kapcsolódás módjára, részleteire nem tért ki, melyből az elsőfokú bíróság dologi jogi szempontból értékelhető kapcsolat fennálltára vagy hiányára következtethetett volna.

Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság jogkérdés megválaszolására hívta fel az igazságügyi szakértőt, nem pedig a tények vizsgálatára, a rPp. 177. § (1) bekezdése szerint viszont a perben jelentős tény vagy körülmény megállapítása szakértői kompetencia, ezen okból sem lett volna helye az igazságügyi szakértői vélemény figyelembevételének.

A 2018. október 4-i tárgyaláson a rPp. 182. § (2) bekezdése szerinti jogát kívánta gyakorolni a felperes az igazságügyi szakértő meghallgatása során, a közvetlen kérdésfeltevést azonban az elsőfokú bíróság – a jogi képviselőjét teljesen alaptalanul rendre utasítva – megtiltotta, azzal a téves indokolással, hogy csak az előzetesen írásban megszűrt kérdéseknek lehet helye. A kérdések a több tíz millárd forint pertárgyértékű ügyben a hiányos, homályos szakértői vélemény ellentmondásának a feloldására és nem a per elhúzására irányultak volna, az elsőfokú bíróság az e körben előterjesztett eljárási kifogást tehát alaptalanul utasította el.

Az igazságügyi szakértő a 250. sorszámú szakvéleményében kitért arra, hogy az átlag havi bérleti díjnak a használati díj alapjaként történő alkalmazása nem alátámasztható, majd a 2018. július 12-i tárgyaláson közölte, hogy a bérleti szerződésből kiindulva el tud készíteni olyan használati díjszámítást, ami a bérleti szerződésbe foglalt bérleti díjakat veszi alapul. Ezen szakértői kijelentés alapján az elsőfokú bíróság a korábban kizárt szakértői módszer alkalmazását írta elő, a rPp. 164. § (2) bekezdésébe ütközően hivatalból rendelt el bizonyítást, amikor a 253-II. sorszámú végzésben az igazságügyi szakértőt arra hívta fel, hogy a bérleti szerződésből kiinduló számításait a jegyzőkönyvbe foglalt időhatárok figyelembevételével végezze el. Az ennek alapján elkészült szakvéleményt az igazságügyi szakértő maga is próbaszámításnak minősítette, mely a rPp. 182. §-a szerint szakvéleménynek nem minősülhet, ennek ellenére az elsőfokú ítélet ezen alapul. Az e körbeni eljárási kifogását az elsőfokú bíróság azon iratellenes indokolással utasította el, hogy a kirendelő végzés kiegészítése történt meg.

A felperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a rPp. 213. § (1) bekezdésébe ütközően nem határozott az elsődleges viszontkeresetről, megsértette ezzel az ítélet teljességének rPp. 3. §-ában rögzített elvét, továbbá nem adta indokát a döntés elmaradásának, valamint nem észlelte azt, hogy a perköltségre leszállítás nem kellően konkrét tartalommal történt, mely elutasításra vagy permegszüntetésre adott volna okot. Amennyiben a bíróság a kereseti kérelemnek, illetve viszontkeresetnek önállóan elbírálható egyes részei felől dönt, azt részítéleti formában teheti meg, az elsőfokú bíróság azonban ítélettel határozott, így egyértelmű, hogy a perköltség viseléséről is döntenie kellett volna.

Ugyanezen okból jogszabályba ütköző, hogy a másodlagos, használati díj iránti viszontkereseti kérelemről történő teljes körű döntés nem tartalmaz rendelkezést az alperes perköltség-igényéről. Az elsőfokú bíróság nemcsak, hogy észlelte az e körbeni döntés elmaradását, azt szándékosan mulasztotta el kiegészítő ítélet későbbi meghozatalára utalva, a kiegészítő ítéletben azonban csak azokról a költségrészekről lehet döntenie, amelyekről objektív akadályok miatt a döntés meghozatalakor nem lehet rendelkezni. Ezek a szakértői díj megállapításával összefüggő költségek, az ezen felüliekről azonban nem volt akadály a döntéshozatalnak.

A rPp. 3. § (2) bekezdésébe és a rPp. 215. §-ába ütközik, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a viszontkereseti kérelemben, amikor a jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összegével

megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére kötelezte a felperest, figyelmen kívül hagyta, hogy az alperes a jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat igénytel lépett fel. Jogsabálysértő az is, hogy az 1994-2014. közötti időszakra számított használati díj után 1994. október 1. napjától ítél meg késedelmi kamatot annak ellenére, hogy ekkortól csak az 1994. szeptember hónapra járó használati díj után járhat késedelmi kamat, a későbbi időszakra megállapított használati díjak után csak azok esedékességétől kezdődően terhelhetné késedelmi kamatfizetési kötelezettség. Ezen túlmenően az elsőfokú bíróság a rPp. 221. § (1) bekezdésébe ütközően nem adta indokát, hogy mely okból tekintette az 1994. október 1-jei időpontot a teljes használati díj fizetéssel érintett időszakra számított használati díj lejártának.

Téves a megítélt késedelmi kamat mérték is, a rPtk. 301. § (1) bekezdése – melyre az alperes az igényét alapította – akként rendelkezik, hogy a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot köteles fizetni, az elsőfokú bíróság azonban a 2005. január 1. napjától a kifizetésig járó késedelmi kamatot a jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összegében állapította meg.

A felperes a 2016. április 20-i tárgyaláson kereseti kérelmet terjesztett elő, a rPtk. 95. § (1) bekezdése, 115. § (1) bekezdése, 117. § (1) és (2) bekezdései, valamint a 193. és 194. §-a alapján kérte annak megállapítását, hogy a két ... és az apportlista tárgyainak a tulajdonosa, valamint kérte az alperest ezek birtokába adására kötelezni. Ezt a kereseti kérelmét a 2017. augusztus 9-i iratában fenntartotta annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, részéről további petitum előterjesztésére nincs mód, mert dönteni kizárólag a viszontkereseti kérelmek tekintetében lehet. Ez a jogi álláspont azonban téves, mert a viszontkereseti kérelmek elutasításából csak az következett volna, hogy ezeknek az eszközöknek az alperes nem a tulajdonosa, de azokon a felperes tulajdonjoga nem került volna megállapításra, illetőleg a birtokba adásukról sem történt volna döntés. A határozathozatal elmaradása sérti a felperes rPtk. 7. §-ában, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében rögzített jogát.

Sérelmezte továbbá, hogy az ítélethirdetésről felvett 314. sorszámú jegyzőkönyv nem utal arra, hogy az ítélet kézbesítése az alperes részére is megtörténik, továbbá az elsőfokú határozat fejrészában a felperes képviselőjeként nem a meghatalmazott ... Ügyvédi Iroda, hanem – téves címmel – ... ügyvéd szerepel, és a kézbesítés is nevezett részére történt.

A 2018. október 4-i tárgyaláson a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét jelentő, a bíróság tekintélyének csorbítására egyértelműen alkalmas, rendkívül szokatlan, etikátlan tárgyalásvezetés valósult meg az eljáró bíró részéről, a kifogásolt események részletezésén túl előadta, hogy panasszal élt a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiumának vezetőjénél, valamint az Országos Bírósági Hivatal elnökénél, utóbbi a panaszt a Fővárosi Törvényszék elnökéhez utasította, mely érdemi elbírálást nem nyert.

A felperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás során indokolatlanul rövid tárgyalási időközöket tartott és rövid nyilatkozási határidőket engedélyezett, figyelmen kívül hagyta a felperesi jogi képviselő bejelentett tárgyalásütközését, azt, hogy érdemben nem volt lehetőség felkészülni, gondosan áttanulmányozni a számtalan szakértői anyagot és terjedelmes ellenérdekű beadványokat, holott a rendkívül nagy pertárgyértékre figyelemmel a jogi képviselőnek különös gondossággal kellett eljárnia, a szakkérdésekre figyelemmel magánszakértővel, valamint a külföldi székhelyű felperes külföldi ügyvezetőjével is egyeztetni kellett. A 23 és fél éve folyamatban lévő perben annak befejezését nyilvánvalóan nem késleltette volna, ha megfelelő tárgyalási időközök és felkészülési idő állt volna rendelkezésére. Az eljáró bírónak az a kijelentése, hogy a jelen ügyet minden más ügy alá kell rendelni, a gyakorlatban azt eredményezte, hogy példátlan gyorsasággal, az ügyfél jogai sérelmével kerültek megtartásra a tárgyalások, ahol a bíróság kizárólag a szakértő és az alperes érdekeit vette figyelembe a nyilatkozatok megtételére rendelkezésre álló határidő megszabásakor, ez pedig nem megengedett diszkrimináció.

Kifogásolta a felperes, hogy az alperes 2018. október 19-i beadványát csak a 2018. október 25-i tárgyaláson vehette kézhez, így az abban foglaltakra nem tudott érdemi nyilatkozatot tenni, továbbá a 311. sorszámú beadványát a tárgyalás berekesztését megelőzően az alperes részére nem kézbesítette az elsőfokú bíróság, mulasztása a rPp. 3. § (6) bekezdésébe ütközik.

Nem történt meg a tárgyalás berekesztésére történő figyelmeztetés sem, melyet a rPp. 145. § (2) bekezdése előír.

A felperes véleménye szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a rPp. 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének, a tényállás több releváns eleme nem került említésre, így az sem, hogy az igazságügyi szakértő a használati díj megállapítása vonatkozásában a 257. és 305. sorszám alatti szakvéleményt megelőzően négy korábbi változatot is készített költségalapú módszer alkalmazásával (208., 234., 240., 250.); továbbá az sem nyert rögzítést, hogy az első próbaszámításnak minősülő 268. és negyedik próbaszámításnak minősülő 305. sorszámú beadvány mellett további két verzióban is készült próbaszámítás (292., 297.), nem utal az ítélet arra, hogy az alkotórészi kapcsolat fennálltának cáfolatára műszaki magánszakértői véleményt nyújtott be; valamint iratellenesen nyert rögzítést az, hogy a felperes a szakértői minősítést az apportlista tekintetében csak egy tétel vonatkozásában vitatta, ezzel szemben valamennyi tétel tekintetében vitatással élt. További hiányossága az indokolásnak, hogy nem tartalmazza az apportlista és az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékletei szerinti ingatlanokat és állóeszközöket nevesítve, így a döntés tényalapja nem egyértelmű, a res iudicata megítélése körében ez gondot jelenthet.

A felperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság érdemi indok hiányában vagy alapos ok nélkül mellőzte ... és dr. ... tanúkénti meghallgatását, a felperesi magánszakértő meghallgatását, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) megkeresését adatszolgáltatás végett, új szakértő kirendelését az alkotórészi kapcsolatra, a használati díj mértékére, ingatlanforgalmi és könyvszakértő kirendelését a beszámítási kifogás vizsgálatára, informatikai szakértő kirendelését, helyszíni szemle tartását, az 1971-1975. közötti eszközlétesítést, beszerelést bemutató videofelvétel megtekintését, geodéta társszakértő bevonását, az igazságügyi szakértő kirendelését arra, hogy indexálás mellőzésével készítse el a számítását, továbbá hogy a három különböző időintervallumra vonatkozó használati díj számítását külön-külön készítse el.

II.

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az elsődleges és a másodlagos viszontkereseti kérelem alapján tévesen állapította meg, hogy az F/11. sorszám alatti apportlista „A”, „F”, valamint „N” jelű tételei és az alapul fekvő gépalapok között alkotórészi (tartozéki) kapcsolat áll fenn, ugyancsak tévesen jutott arra, hogy a ...k is alkotórészi kapcsolatban állnak, és így mindezek az alperes tulajdonát képezik. Az alkotórészi jelleg megállapításához a rPtk. 95. § (1) bekezdése szerint az szükséges, hogy az elválasztással a dolog, illetőleg az elválasztott része megsemmisüljön, az elválasztással az értéke, vagy a használhatósága számottevően csökkenjen. Az elsőfokú határozat indokolása hiányos, mert abból nem állapítható meg, hogy mely apporttárgyak alkotórészei és melyek tartozékai a gépalapnak, továbbá az értékcsökkenést százalékos arányban kell kifejezni, ennek vizsgálatára azonban az igazságügyi szakértő nem tért ki, ezért a szakvéleményre alapított döntés sem lehet helytálló. Az alkotórészi kapcsolat mindig két dolog egymáshoz való viszonya, az ítéleti megközelítésben viszont az alkotórész fogalma nem értelmezhető. Az igazságügyi szakértő és az elsőfokú bíróság is abból a téves alaphoz indult ki, hogy a gyár fogalmát helyezte a középpontba, arra volt figyelemmel, hogy a gyár valamennyi gépe, eszköze, berendezése egyetlen funkció érdekében, a cementgyártás megvalósítása végett működik. A helyes megközelítés szerint azonban a gyár nem dolog, nem lehet tulajdonjog tárgya. Az F/11. sorszám alatti listában szereplő egyes önálló dolgok a tulajdonjog tárgyai, ezeknek az alkotórészi kapcsolatát kell vizsgálni a körülöttük lévő

építmények és az alapul fekvő föld vonatkozásában. Az nem vitatott, hogy a földnek a rajta lévő felépítmény (építmény) alkotórésze, azt kellett volna vizsgálni, hogy az építményben található egyes gépek, eszközök, berendezések az építménnyel, a gépalappal alkotórészi kapcsolatban állnak-e; önmagában az, hogy egy adott dolog egy másikkal tartósan van egyesítve, még nem alapozza meg az alkotórészi jelleget. Ehhez az is szükséges, hogy az elválasztással akár az egyik, akár a másik dolog pusztulása következzen be, vagy az értékében, használhatóságában számottevő csökkenés álljon be. A felperes álláspontja szerint egyetlen, a per tárgyát képező dolog vonatkozásában sem lehet megállapítani a fenti jogszabályi feltételek teljesülését, minden esetben roncsolás mentesen eltávolíthatóak a gépek a gépalapról és ugyanez a helyzet a ...k vonatkozásában is. Az igazságügyi szakértő szerint is a forgókemencék a támasztó görgőpárokról leemelhetők, az anker csavarok megbontásával elszállíthatók, melyből az elsőfokú bíróságnak az alkotórészi kapcsolat hiányára vonatkozó jogi következtetést kellett volna levonni. Ha egy gépet beviszünk egy építménybe (épületbe), az még nem válik az épület, építmény alkotórészévé, továbbá a gépeket befogadó épület funkciója sem szűnik meg abban az esetben, ha onnan a gépek leszerelésre, elszállításra kerülnek. Irreleváns az is, hogy a dolognak mekkora a fizikai kiterjedése, esetleg az épület megbontásával szállítható-e el. Amennyiben a gyártósorból kiemelünk egy gépet, az pótolható egy másik azonos vagy hasonló géppel, ettől még a gyártósor többi eleme, illetve a kivett gép értéke, használhatósága nem csökken.

Tévesen hivatkozott az elsőfokú bíróság dr. ... „Dologi jog” című könyvére, arra, hogy a funkcionális összetartozás tartós fizikai kapcsolat nélkül is megvalósulhat. A szakértő ugyanis a cementgyártás folyamatát mint tevékenységi célt vizsgálta, megállapította, hogy az egyes gépek, berendezések egymással állnak funkcionális kapcsolatban, a termelési folyamatban töltenek be különböző szerepet, az adott gép kiemelésével a termelési lánc megszakad. A szakértő tehát nem a gép és a gépalap kapcsolatát vizsgálta, hanem az ingóságok egymáshoz fűződő viszonyát, ami a jogvitában irreleváns. A szakértő arra az álláspontra helyezkedett, hogy valamennyi termelőgép egymással van alkotórészi kapcsolatban és képez dologi jogi egységet, ez pedig azt jelenti, hogy valamennyi ingóság nem a gépalappal, hanem a felperes tulajdonában álló másik ingó dologgal van alkotórészi kapcsolatban. Kúriai döntésre hivatkozással állította a felperes, hogy a funkcionális kapcsolat az alkotórészi minősítés szempontjából akkor bír relevanciával, ha az ingatlan-nyilvántartásba nem csupán a földingatlan, hanem a műszaki létesítmény, építmény is bejegyzésre került, ennek különleges funkciója van, és ezen különleges rendeltetés az ingatlan-nyilvántartásban szerepel. A jogvita alapjául szolgáló tényállásból kitűnően nem csak az egyes ingatlanokhoz kapcsolódó különleges rendeltetés hiányzik, hanem az épületek, építmények ingatlan-nyilvántartási feltüntetésére sem került sor, tekintve, hogy a jelen perben nincsenek speciális rendeltetésű ingatlanok, így a funkcionalitás kérdése sem vizsgálható.

A rPtk. 95. § (2) bekezdése szerint a tulajdonjog kétség esetében kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges, vagy azt elősegíti (tartozék). Az alperes tulajdonában álló ingatlanoknak nincs speciális rendeltetése, a cementgyártási tevékenység folytatásához szükséges gépek, berendezések, eszközök nincsenek funkcionális kapcsolatban az ingatlanokkal, azok rendeltetésszerű használatához rendszerint nem szükségesek, azt nem segítik elő. Annak megállapításához, hogy valamely ingó dolog az ingatlan tartozéka-e, azt szükséges bemutatni, hogy az ingóság kapcsolódik-e az ingatlanhoz (gépalaphoz) és milyen relációban (rendeltetésszerű használat vagy épségben tartás). Az elsőfokú bíróság e körben semmilyen bizonyítást nem folytatott le, mégis tett megállapításokat, figyelmen kívül hagyta, hogy a törvényi vélelemmel szemben ellentétes tények állnak a perben rendelkezésre. Amennyiben a perbeli ingóságok tartozéknak minősülnek, azok érvényesen apportálás és adásvétel tárgyai lehetnek, mivel a tartozék önállóan is tárgya lehet jogügyletnek, különválhat a földolagtól.

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak tételenként kellett volna állást foglalnia minden apporttárgy vonatkozásában – részletes indokolással – hogy miért tartja fennállónak a

tartozéki jelleget, erre azonban nem került sor, figyelmen kívül maradt az is, hogy az igazságügyi szakértői véleménynyilvánítás is hiányos e körben, mert nincs meghatározva, hogy mely másik dolog tartozéka az adott ingóság. Az a megállapítás, hogy a „cementgyár” tartozéka, nem elégséges, mert az a dologösszesség jellegre utal, mely figyelemmel az egyediség elvére, teljesen irreleváns.

A felperes a fellebbezése 68. és 69. oldalán nevesítette az apportlista azon tételeit, melyek vonatkozásában az elsőfokú ítélet nem tartalmazza, hogy esetükben mi utal alkotórészi, tartozéki kapcsolatra, külön figyelemmel azokra, amelyeket a szakértő nem is tudott vizsgálni, a telepítésük helyét sem jelölte meg, tehát nem határozta meg, hogy pontosan hol lelhetők fel, a gépalappal alkotórészi vagy tartozéki kapcsolatban állnak-e.

A felperes hivatkozott arra is, a korábbi alperesi álláspont az volt, hogy a gépalap nem a gép, hanem a föld alkotórésze, azaz a gépnek a gépalap nem alkotórésze; más perekben elismerte azt, ha 1-1 gépet a folyamatból kiemelünk, az pótolható, a termelés folytathatóvá válik, nem sérül a funkcionalitás. Erre tekintettel rosszhiszeműen nyilatkozott az alperes akként, hogy az egyes eszközök termelésből történő kiemelésével megszakad a termelési lánc. Az apportlista egyébként számtalan olyan tételt tartalmaz, amelyek nem is a cementgyártás specifikus eszközei, bárhol felhasználhatók, ugyanolyan szerepet betöltve, mint a jelenlegi helyükön.

A Fővárosi Ítéltábla, a Miskolci Járásbíróság, a Miskolci Törvényszék ítéletére, valamint ... és ... igazságügyi szakértők szakvéleményeiben foglaltakra hivatkozással állította a felperes, hogy az apporttárgyak és a két ... ingó jellege megállapítást nyert, mely a felperes álláspontját támasztja alá, és azt is, hogy a funkcionális kapcsolat fennálltáról nem lehet beszélni. Az elsőfokú bíróság tévesen csak azt tette vizsgálat tárgyává és tekintette relevánsnak, hogy a kapcsolat megszüntetése a berendezésnek a megszűnés helyénvaló működését lehetetlenné teszi-e, ez a megközelítés azonban téves az alkotórészi jelleg megállapíthatósága szempontjából.

Az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben tételesen felsorolásra kerültek azok az ingó dolgok, amelyek az adásvétel tárgyát képezték, azok között a per tárgyát képező gép, eszköz, berendezés nem szerepel. Az utóbbiakat az alapító 1988. november 1-jén a felperesi jogelőd társaságba apportálta, az ingatlannal alkotórészi kapcsolatban tehát nem álltak, ezzel az alperes is tisztában volt, az ... pedig a szerződés 6.7. pontjában tudomásul vette, hogy a vevők a megvásárolt eszközöket a felperesi jogelődnek ajánlják fel megvételre könyv szerinti értéken. Az állam szándéka az volt, hogy ingóságnak minősülő dolgokat adjon a felperesi jogelőd tulajdonába, erről az alperes is pontosan tudott, amennyiben nem minősültek volna ingóságnak, úgy az apportálásukra sem kerülhetett volna sor, a felperesi jogelőd jegyzett tőkéjének túlnyomó részét az apport képezte. Ezeket a lényeges körülményeket az elsőfokú bíróság indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta.

A felperes véleménye szerint olyan igazságügyi szakértői véleményre alapított az érdemi döntés, amely nem volt kellően indokolt, különösen az apportlista „N” jelű tételei vonatkozásában. Tekintve, hogy a korábban már kifejtettek szerint az alkotórészi, tartozéki jelleg két dolog egymáshoz való viszonyának a meghatározásán alapul, az apportlista eszközeihez kapcsolódó másik dolgot a szakértőnek kellett volna pontos hrsz.-mal vagy más módon meghatároznia. Az „F” jelű tételek vonatkozásában pedig magyarázatot kellett volna adnia arra, hogy az adott dolognak a technológiai folyamatból kiemelése jelentős mértékben befolyásolja-e, vagy megszünteti a cementgyártási tevékenység folytatásának a lehetőségét, minde erre azonban nem került sor.

Az elsőfokú bíróság azt is indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes több példát hozott a cementipari eszközök leszerelésére, más helyen történő üzembe állítására.

Az alkotórészi, tartozéki, illetve funkcionális kapcsolat hiányára a felperes dr. ..., dr. ... és dr. ... igazságügyi szakértők által készített magánszakértői véleményt nyújtotta be, mely egyértelműen cáfolja az igazságügyi szakértő e körbeni véleménynyilvánításait. A magánszakértői vélemény az apportlista tárgyai és a két ... vonatkozásában azt állapította meg, hogy a fizikai kapcsolat a gép és a gépalap között oldható kötésű; annak megszüntetése esetén az eszköz nem pusztul el, funkcióját megőrizve újra telepíthető, használhatósága számottevően nem csökken; az adott eszköz gépalapjai

más hasonló ipari célra használhatóak maradnak; az egyes gépeknek önálló funkciója van, az ingatlanokkal közvetlen funkcionális kapcsolatban nem állnak; az eszköz a leszerelése után mással pótolható, a technológiai folyamat nem szakad meg; a funkcionális kapcsolat körében a gép és a gépalap közötti kapcsolat vizsgálándó; a gép a gépalapra helyezve önállóan látja el a funkcióját; a gépek jelentős része az ipar számos területén használható, azonos funkciót tölt be. A magánszakértői vélemény az apportlista tárgyait 24 eszközcsoportra osztotta, és tételesen jellemezte a gépalap és a gép fizikai, valamint funkcionális kapcsolatát, illetve annak hiányát, tévesen vont tehát következtetést az elsőfokú bíróság arra, hogy a magánszakértő a funkcionalitás kérdését nem vizsgálta. A döntően azonos kiindulási alap folytán az igazságügyi szakértői véleményt aggályossá tevő magánszakértői vélemény alapján a szakvélemények ütköztetésének lett volna helye, figyelemmel azon egységes bírói gyakorlatra, mely szerint a magánszakvélemény ugyan a fél szakmai előadása, azonban alkalmas lehet arra, hogy a bíróságban az igazságügyi szakértői vélemény megalapozottságát illetően kétséget támasszon.

A felperes sérelmezte a jogi kérdésben készített magánszakértői véleménye mellőzését is, dr. ... az elsőfokú bíróság által elfogadott funkcionális kapcsolat tekintetében egyértelműen cáfoló megállapításokat tett, kifejtette – többek között –, hogy az üzem önállóan nem lehet tulajdonjog tárgya, dologösszességet képez, az épületek, gépek, berendezések nem minősülhetnek egymás alkotórészeinek pusztán azért, mert a köznapi szóhasználat közös név alatt kezeli őket. Az alkotórészi kapcsolat elsődleges fogalmi ismérve a tartós egyesítettség, a funkcionális egymásrautaltság nem azonosítható a tartós egyesítettség törvényi fogalmi elemével. A dolgok alkotórészi minőségét nem alapozza meg önmagában a funkcionális egymásrautaltság. Az a tény, hogy az üzemet képező dolgok működése közös gazdasági célt szolgál, nem elegendő az alkotórészi jelleg megállapításához.

Az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által a cégbírósághoz benyújtott, jelen perben F/11. sorszám alatt becsatolt apportlista nem tekinthető hitelesnek. A felperes ugyanis a teljes apportlistát, amely 583 tételt tartalmaz, rendelkezésre bocsátotta, az azon szereplő tételek vizsgálatát az alperes indítványozta. Nem eshet a felperes terhére az a sajnálatos körülmény, hogy az igazságügyi szakértő az apportlistán szereplő tételeknek csak egy töredékére (135 tételre) vonatkozóan végzett elsőként vizsgálatot, abból nem vonható le az a következtetés, hogy az apportlista nem hiteles. Emellett a korábban eljáró bíróságok éppen azt állapították meg, hogy ingóságok kerültek apportálásra, az apportálás érvénytelenségének megállapítására nincs lehetőség, nem vonták kétségbe az apportlista hitelességét (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.414/2009/24., Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.252/2010/5. számú részítélete). Az F/11. sorszámú tételek értékének összesítése kiadja az apport értékét (1.377.300.000 forint), azaz megegyezik az öt tételből álló apportleltáron szereplő összeggel. Az apportlista alapján eljáró cégbíróság 1988. november 28. napján kelt C.40.005/1988/2. számú végzésével az apportot bejegyezte, mely kétséget kizáróan bizonyítja az apporttárgyakra vonatkozóan fennálló felperesi tulajdonjogot. Emellett ... igazságügyi szakértő nyilatkozott arra, hogy a jelen perben is csatolt apportlista azonos a jogelőd cégbíróságon elfekvő apportlistájával.

A felperes álláspontja szerint a fentiekben túlmenően az elsőfokú bíróság – erre irányuló petitum hiányában – állapította meg, hogy az apportálás semmis, a felperes a ...ken és az apporttárgyakon nem szerzett tulajdonjogot, mely gyakorlatilag burkolt kisajátítás, az ahhoz szükséges törvényi feltételek teljesülésének a hiánya ellenére.

A 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:51. §-a szerint a föld tulajdonosa megszerzi mindazoknak a dolgoknak a tulajdonjogát, amelyek utóbb váltak a föld alkotórészévé, kivéve, ha az valamely jogviszony alapján mást illet. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta értékelni, hogy más jogviszonyok alapján az apporttárgyak és a két ... önálló tulajdonjoga fennmaradt, nem került a földtulajdonos tulajdonába, így amennyiben mégis alkotórésznek minősülnének, azok tulajdonjogát a föld tulajdonosa nem szerezhette meg.

Iratellenes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, a felperes terhére kell értékelni, hogy nem bocsátott az igazságügyi szakértő rendelkezésére minden releváns dokumentumot. Ezzel ellentétben az igazságügyi szakértő az alkotórészi kapcsolat vizsgálata körében a felperestől nem kért be dokumentumot, a használati díjjal összefüggő vizsgálat során pedig figyelmen kívül hagyta az általa átadott dokumentumokat. A felperes a ...k vonatkozásában csatolta a ... Kft. által készített értékbecslést, kérte, hogy abból kiindulva történjen meg a költségalapú módszer alkalmazásával a használati díjszámítás. Ezt a 248. sorszámú beadványát a felperes 2018. július 5-én terjesztette elő, a szakértőnek tehát több mint három hónap állt még a rendelkezésére az abban foglaltak vizsgálatára, így késedelmes adatszolgáltatás a munkavégzését nem akadályozhatta, egyébként az elsőfokú bíróságtól a rPp. 141. § (6) bekezdése szerinti felhívást sem kapott.

III.

A felperes véleménye szerint a használati díjról történő döntést megelőzően részítélettel kellett volna elbírálni az alperes elsődleges viszontkereseti kérelme alapján, hogy a két ..., illetve az apporttárgyak a tulajdonát képezik-e vagy sem, és csak ennek jogerőre emelkedése után lett volna indokolt a költséges igazságügyi szakértői bizonyítás lefolytatása, ezen vagyontárgyak tekintetében az elsőfokú bíróság az eljárásával prejudikált.

A másodlagos viszontkereseti kérelem elbírálásának előkérdését képezi a Tatabányai Törvényszék előtt 20.G.40.069/2015. szám alatt folyamatban lévő per, mely az ... szerződés 3. sorszámú mellékletében nem szereplő olyan gépek, eszközök, berendezések birtokba adására folyik, amelyeket a felperes az apportálást követően szerzett be, kérdéses ezeknek az alkotórészi jellege, az, hogy a használati díjat esetlegesen növelik-e.

A ...k 1993. december 30-i adásvétele, valamint az apportálás következtében tulajdonossá válása miatt a felperes ezen eszközök után használati díj megfizetésére nem kötelezhető. Téves annak megállapítása is, hogy az apporttárgyak értéke nem szerepel az ingatlan értékében, ezért ezek után külön használati díj állapítható meg, ezzel szemben az alperes az apporttárgyakat nem vásárolta meg, azokat a könyveiben nem tartja nyilván.

A felperes a perben becsatolta a ... Kft. 1990. június 25-én készített értékelését a ...k forgalmi és használati értékére, mely lényeges eltérést mutat a nem állapotfelmérésen alapuló igazságügyi szakértői értékmeghatározástól, így az előbbi alapján kellett volna a szakértői számítást elvégezni. A ...k adásvétellel történő megszerzését követően azokra a bérleti szerződés nem terjedt ki, az igazságügyi szakértő azonban a használati díj számításnál nem a bérleti szerződésből indult ki, a ...k használati díjának 1994. szeptember 1-jei bázisértékét az ingatlanokra számított bázis használati díj alapján határozta meg az ingatlanok és a kemencék bérleti szerződésben rögzített nettó könyv szerinti értékének arányában, ez azonban elfogadhatatlan, mert az ingatlanok és ingóságok könyv szerinti értéke egymással nem összevethető.

A felperes fenntartotta, hogy a használati díj követelés 1994. szeptember 1. és 2005. október 6. között elévült, téves annak ítéleti megállapítása, hogy ezen követelését az alperes az 1995. május 16-i viszontkeresetében előterjesztette, ugyanis jogalap nélküli gazdagodás megfizetése iránti igényt érvényesített, használati díjat csak a 2010. október 6-i viszontkeresettel követelt, így csak az azt megelőző öt évre jár részére a használati díj.

A felperes kifogásolta, hogy az érdemi döntés olyan szakértői véleményen alapul, amely próbaszámításnak minősül és aggályossá teszi a felhasználhatóságát az, hogy a költségalapú módszer alkalmazásával hat verzióban, a bérleti szerződés alapulvételével négy verzióban készült, jelentősen eltérő végeredménnyel. A tíz változatból az egyik kiválasztása megalapozatlanná teszi a döntést, és az is, hogy a felperes a költségalapú módszerrel számított használati díjkalkulációt eredményező szakvélemény számtalan módszertani és szakmai hibájára rámutatott az Ernst & Young Tanácsadó Kft. által készített magánszakvélemény benyújtásával.

Az elsőfokú bíróság tévesen tekintette indokoltnak az igazságügyi szakértő részéről azt, hogy az ... helyett az ...-t alkalmazta, ugyanis mindkettő tartalmaz általános és nemcsak az ingatlanokra vonatkozó sztemderdeket, továbbá a szakirodalom is az utóbbi primátusát rögzíti.

A költségalapú módszerrel készült szakvélemény szerint az ... szerződés 3. sorszámú melléklete az egyedül hiteles forrás, az abban rögzített adatokból indult ki az igazságügyi szakértő, ugyanakkor 9 épület esetében a peres felek adatszolgáltatásai jelentősen eltérnek egymástól, így az alapterületi méretek tisztázására lett volna szükség geodéta társszakértő bevonásával. A felperes indítványozta a társszakértő részvételét, ezzel az elsőfokú bíróság az igazságügyi szakértő nyilatkozata alapján egyetértett, majd álláspontját indokolás nélkül felülbírált és arra kötelezte az igazságügyi szakértőt, hogy a becslés módszerét alkalmazva határozza meg olyan épületeknek, építményeknek a használati díjat 20 évre, amelyeknek a konkrét fizikai kiterjedésére vonatkozó pontos adatok nem ismertek. Az elsőfokú bíróság ezen eljárása a szakértői módszer nem engedett meghatározásának minősült, és a becsült adatokon alapuló számítás a viszontkereseti követelés milliárdos nagyságrendjére tekintettel megengedhetetlen.

Az igazságügyi szakértő a kirendeléstől eltérően nem az előírt három különböző időintervallumban fizetett bérleti díjak alapulvételével készített számításokat, hanem akként nyilatkozott, hogy az 1994. szeptember 1-jei dátumú kezdő időponttól esedékes díj meghatározásánál a privatizációt megelőző teljes bérleti időszakot figyelembe vette (1989. január 31. – 1994. december 31.). Ez az elsőfokú bíróság által megadott egyik időtartamnak sem felel meg, továbbá az igazságügyi szakértőnek a saját logikája szerint is a bérleti díj számítás 70 hónapra – 1988. november 1. – 1994. augusztus 31. közötti időszakra – kellett volna elvégezni úgy, hogy figyelembe veszi a bérleti díjat érintő szerződésmódosításokat. A felperes álláspontja szerint a helyes számításhoz a kiinduló használati díj a bérleti szerződés megszűnésének utolsó hónapjában fizetett bérleti díj lett volna, a 29.000.000 forint összegű bérleti díj arányos része, azaz 2.897.870 forint, melyet tovább indexálni nem lehetett volna.

Tévesen jutott az elsőfokú bíróság arra, hogy 68 hónapos bérleti időtartamot kell figyelembe venni, ezzel szemben a bérleti szerződés 6. pontja szerint a jogviszony kezdete az állóeszköz átvételének napja, amely 1988. november 1-jén volt. Önmagában az, hogy az első két hónapban nem kellett bérleti díjat fizetni, nem jelenti azt, hogy a bérlet időtartama csak 68 hónap lett volna. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az 1988. évi szerződés tervutasításos rendszerben megkötött megállapodás volt, az 1994. márciusi bérleti szerződés pedig azt tartalmazza, hogy a bérleti díj összege az eszközök számviteli törvény alapján számított 1994. évi értékcsökkenési leírásával egyezik meg. Az utóbbi szerződés tehát teljesen más gazdasági környezetben született, lényegesen eltérő számítási metódus alapján történt a bérleti díj meghatározása, ezért csak az 1994. január 1-jétől kezdődő időszakban fizetett bérleti díjat lehetett volna a használati díj számítás alapjául elfogadni. Az 1988. évi bérleti szerződés tárgyát ugyanis ingatlanok, gépek, berendezések és a tapolcai üdülő képezte, ezen három eszközcsoportra tekintettel került meghatározásra a bérleti díj. A szerződés 2. pontja akként rendelkezett, hogy a bérlet lejártá után a gépek-berendezések térítés nélkül a bérelő tulajdonába kerülnek. Az 1993. december 30-i adásvételi szerződés, mellyel a felperes jogelődje a ...k tulajdonjogát megszerezte, a bérleti szerződés fenti rendelkezésén alapult. 1994. január 1-jét követően tehát a szerződésnek nem képezték részét a gépek, a berendezések, a ...k, ezen időponttól kezdődően nem lehet számolni az ezekre eső bérleti díjjal. Az 1994. január 1-től irányadó bérleti díj is emiatt csökkent jelentős mértékben és került meghatározásra évi 29.000.000 forintban. Emellett az 1988. évi szerződés nem bérleti, hanem tartalmilag lízingszerződés volt, ezen konstrukció miatt a szerződésben rögzített díjak nem bérleti, hanem lízingdíjnak minősültek, így azok nem képezhetik egy későbbi használati díj számítás kiinduló pontját. A klasszikus értelemben vett bérleti szerződésről csak az 1994. évi szerződésmódosítástól kezdődően lehet beszélni, ezen szerződés alapján az éves bérleti díj összege 29.000.000 forint volt, a havi díjfizetés 2.416.666 forint, melyet – megállapodás hiányában – nem lehetett indexálni. Az 1994. márciusi szerződés a

módosítással nem érintett része tekintetében alkalmazni rendelte az eredeti bérleti szerződést, melynek 3. pontja szerint a beruházás amortizációs vonzata a bérletet illeti, ebből következően a felperesi jogelőd által megvalósított beruházások, ráépítések értékével a bérleti díj csökkentendő. A felperes a használati díj számítását 5%-os amortizációs kulcs figyelembevételével készítette el, ennek alapján, valamint tekintetbe véve a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget, 1994. szeptember 1. és 2005. október 6. közötti időszakra 431.177.568 forint, 2005. október 7. és 2014. április 20. közötti időszakra 432.772.065 forint használati díj fizetési kötelezettség lenne megállapítható.

Kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság eszközsoportonként és nem az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékletei szerinti tételekre, valamint a ...kre egyedileg vizsgálódott és állapított meg használati díjat, megsértve ezzel a rPtk. 94. § (1) bekezdéséből is következő dologi jogi egységiség elvét.

Álláspontja szerint elfogadhatatlan, hogy a szakértő „jelenérték számítás” címszó alatt valójában indexálást hajtott végre, melyre a felek megállapodása hiányában nem lett volna lehetőség. Tévesen állapította meg, hogy a havi indexálás az árváltozás folyamatát jobban leköveti mint az éves, és indokolatlanul utasította el a felperes rPtk. 241. §-ára alapított védekezését is. Az igazságügyi szakértő azzal, hogy minden hónapban növelte a használati díj mértékét, nem jelenérték számítás, hanem értékkövetést, indexálást hajtott végre, módosította a használati díj összegét erre vonatkozó szerződéses rendelkezés hiánya ellenére. Az 1988. évi bérleti szerződés a rendszerváltást megelőző megállapodás volt, ahol a szerződő felek az állami vagyont testesítették meg, abban a piactól eltérített díjazás szerepelt. A bérletinek nevezett konstrukció lényege az volt, hogy az állam alteregójaként megjelenő ... a saját és a vezetői túléléseért küzdve határozta meg a korábban felügyelete alá tartozó cementipari társaságokra vonatkozó bérleti díjakat kiemelten magas összegben, mert tulajdonképpen ez jelentette az egyetlen bevételi forrását. A szerződő felek nem kalkuláltak sem avulással, sem indexálással, figyelmen kívül hagyták a pénzromlást, mindennek alátámasztására indítványozta ... felperesi jogelőd vezérigazgatójának, valamint dr. ...nek a tanúkénti meghallgatását, melyet az elsőfokú bíróság indokolatlanul mellőzött. Az elsőfokú bíróság a privatizáció körülményeit kettős mércét alkalmazva értékelte, és csak a felperes terhére vette figyelembe a beszámítási kifogás elutasításakor. A felperes álláspontja szerint a használati díj számításánál arra kellett volna figyelemmel lenni, hogy az alperes milyen piaci vételáron vásárolta meg a tulajdonába került ingatlanokat. Az 1994. augusztus 8-i adásvételi szerződésben vételárként 400.000.000 forint került meghatározásra, amely piaci árnak minősült, ezt igazolja dr. ... magánszakvéleménye. Az igazságügyi szakértő használati díj számítása az ingatlanok vonatkozásában azt jelenti, hogy a 68 hónap figyelembevételével 20 év alatt az ingatlanok után 6, 319 milliárd forint használati díjat tud realizálni a tulajdonos, a befektetett tőke 15,8-szorosát, mely éves átlagban 79%-os hozamnak felel meg, ez viszont sem piaci alapúnak, sem szokásosnak nem tekinthető, utóbbi ugyanis éves szinten 5-6% lehet. Ugyanerre a következtetésre lehet jutni a belső megtérülési ráta (IRR) alkalmazásával történő és az állampapírhozam vizsgálattal is.

Tévesen rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy az igazságügyi szakértő azonos, a költségalapú módszert alkalmazta, amikor tíz különböző verzióban készített használati díj számítás, csak a kiindulópontja, a bázis adata volt eltérő az első hat és az utolsó négy verzióban, továbbá azt is, hogy a forgalmi érték alapú meghatározás számtalan bizonytalansági tényezőt rejthet magában, ezért alkalmasabb a bérleti díjakat tartalmazó bérleti szerződésből kiindulni. A forgalmi érték alapú (költségalapú) módszerrel szemben a bérleti díjak alapulvételével végzett számítás – ahogy arra az igazságügyi szakértő a 2018. július 12-i tárgyaláson maga is hivatkozott – próbaszámítás, amely nem kalkulál az eszközök forgalmi értékével. A forgalmi érték alapú meghatározásnál az eszközök valós használati értékét kell figyelembe venni, emiatt zavaros az az ítéleti fejtegetés, hogy a két számítás különbsége az alkotórészi kapcsolat fennálltában vagy hiányában keresendő. Az igazságügyi szakértő éppen akként fogalmazott, hogy az alapul fekvő ingatlanok értékét nem befolyásolja, hogy azokon található-e termelőgép, eszköz, illetőleg berendezés vagy sem.

Sérelmezte a felperes, hogy az elsőfokú bíróság az ... szerződés 4. sorszámú mellékletében szereplő azon ingatlanok után is használati díjat ítél meg az alperes javára, amelyeket soha nem használt (07/1., 07/2., 0115/104., 41581. védőfásítás része, 41595., 41596.).

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen figyelmen kívül hagyta, hogy a bérleti és a használati díj meghatározásánál azonos szempontok vehetők figyelembe. A Fővárosi Bíróság Gazdasági Kollégiumának vizsgálati jelentésére hivatkozással fenntartotta az elsőfokú bíróság által el nem fogadott azon érvelését, hogy kizárólag a rPtk. 241. §-a szerinti jogszabályi feltételek fennállása esetén kerülhetne sor a használati díj megemelésére, erre azonban az alperes sem tett tényállítást.

Kifogásolta a felperes, hogy a beszámítási kifogása érdemi elbírálására nem került sor, az elutasítás indoka iratellenes és téves. A bérleti szerződés 1994. augusztus 31-én megszűnt, a beszámítási kifogással érintett ráépítések viszont az ezt követő időszakban történtek, így azokra a bérleti jogviszonyra vonatkozó szabályok nem, a jogalap nélküli gazdagodás rendelkezései viszont alkalmazhatók. Véleménye szerint a beruházások akkor is egyértelmű gazdagodást eredményeznek az alperesnél, ha a felperes célja nyereség elérése, profitszerzés volt, ugyanakkor az ítélet nem tartalmaz arra peradatot, hogy a felperes pontosan melyik beruházással, milyen nyereséget realizált. A beruházási eredmények az alperes tulajdonában álló és már birtokában lévő ingatlanok értékét növelték, melyekkel egyértelműen gazdagodott. A beruházások jellegéből adódóan egyébként a felperesi oldalon nincs szó realizált nyereségről, sőt azok nyereségrontó hatással jártak. Minden alapot nélkülöz az az ítéleti felvetés, hogy a felperes üzleti kockázata volt a beruházási költségei megtérülése, és azt a beruházások eredményéből kellett volna fedeznie. Ez még a klasszikus ráépítések esetén sem lenne helytálló, ugyanakkor a felperes az alperes helyett 1994-2010. évekre összességében 2,125 milliárd forint építményadót fizetett meg, melynek alanya az 1990. évi C. törvény 12. § (1) bekezdése alapján az alperes (illetve jogelődje) volt.

Az alperes a csatlakozó fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását, a felperes viszontkeresete szerinti teljes tőkeösszegben és az ítélet szerinti késedelmi kamatban marasztalását.

Álláspontja szerint helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a ...k és az apporttárgyak alkotórészként, illetve tartozékként kapcsolódnak az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben felsorolt eszközökhöz, vagyis az alperes tulajdonát képezik, ezek után használati díjfizetési kötelezettség terheli a felperest, melyet a bérleti szerződés alapján kell kalkulálni, ugyanakkor a kirendelt igazságügyi szakértő által készített szakvélemény csak részben fogadható el.

Téves, hogy a használati díj csak a jelenleg meglévő eszközökre vonatkozóan határozható meg. A felperes ugyanis az eszközöket 2004 júniusáig az alperes tudtával, de jogcím nélkül használta, ezt követően azonban rosszhiszemű, jogcím nélküli birtokossá vált. A 2004 júniusáig terjedő időszak a felperes terhére a rendeltetésszerű használat betartására vonatkozó kötelezettséggel járt, melybe a karbantartás is beletartozott, nem képzelhető tehát el, hogy valamely eszközt megszüntessen vagy hagyjon tönkremenni, a felelőssége arra állt fenn, hogy azokat hiánytalanul, épségben, működőképes állapotban tudja visszaszolgáltatni. Amennyiben valamelyik eszközzel nem tud elszámolni, az a használati díjfizetési kötelezettségét nem érinti, a használati díjnak ugyanis azt a kompenzációt is tükröznie kell, ami az adott eszköz elpusztulása folytán megilleti.

2004 júniusától 2014 áprilisáig a felperes rosszhiszemű, jogcím nélküli birtokosként használta az eszközöket, így a felelőssége azok épségének és működőképességének a megtartására még inkább fennállt.

Nem lehet jelentősége annak, hogy a már meg nem lévő eszközökre jutó használati díj kiszámítása nehézséggel jár, az elsőfokú bíróság ugyanis a bérleti szerződés alapján meghatározott használati díjkalkulációt fogadta el, és a bérleti szerződésben kifejezetten meg nem nevezett eszközökre jutó használati díj arányosítással meghatározható.

Álláspontja szerint tévesen fogadta el az elsőfokú bíróság az avulással kapcsolatos szakértői véleménynyilvánítást is. Az igazságügyi szakértő az 1994. szeptemberi kezdő használati díjat már úgy állapította meg, hogy a bérleti szerződés időtartama alatt esedékessé vált bérleti díjakat csökkentette a 68 hónap alatt általa számított avulással, majd az 1994. szeptember 1-től a 2014. április 6-ig terjedő használati időszakra vonatkozóan is számolt avulással a díjkalkuláció keretében. Ennek elfogadását az elsőfokú bíróság – többek között – azzal indokolta, hogy amennyiben egy állagában leromlott ingatlant veszünk figyelembe, amely az évek hosszú során romlott le, azért ugyanannyi bérleti díj nem fizethető, mint a 20 évvel ezelőtti állapotért. Az elsőfokú bíróság tehát a bérleti díj alatt piaci bérleti díjat ért, mely esetben a bérleti díj a használat piaci árú ellenértéke. A használat és az időmúlás következtében a bérleményben értékcsökkenés jön létre, melyet a használat ellenértéke, vagyis a bérleti díj tartalmaz. Az elhasználódás, a bérlemény értékének csökkenése éppen a használat miatt következik be, a bérleti díj az idők folyamán a bérlemény értékcsökkenésére tekintettel tehát akkor csökkenhet, ha közben a bérlő által fizetett bérleti díj mértéke mindvégig alkalmas marad arra, hogy kompenzálja a tulajdonost a bérlői használatból eredő értékcsökkenésért. A perbeli bérleti szerződések vizsgálata viszont azt támasztja alá, hogy a felek között nem volt szó piaci bérleti díjról, a használat ellenértékeként lényegesen kevesebb térítést fizetett a bérlő. A felperes 1994-ben csak a számviteli szabályok alapján számolt értékcsökkenést térítette meg, tehát nem volt szó használati, főleg piaci alapú ellenértékről. Az 1988. november 1-től 1993. december 31-ig terjedő időszakra is ezen metodikával került megállapításra bérleti díj, tehát csak a számviteli értékcsökkenésért kompenzálta a bérbeadót. Az alperes a piaci bérleti/használati díj mértékére becsatolta ... magánszakvéleményét, amelyből kiderül, hogy a bérleti szerződés szerinti díj nagyságrendekkel elmaradt a piacitól. A fentieken túlmenően az 1988. évi bérleti szerződés rendelkezései előírták a rendeltetésszerű használatot, amelybe a számviteli jogszabályok szerint a karbantartás mellett a felújítás is beleértendő. Az 1994 szeptemberétől esedékes használati díjat tehát mindezek figyelembevételével kell meghatározni, az ettől eltérő szakértői módszer megváltoztatja a felek bérleti díjra vonatkozó szerződéses szándékát és rendelkezését, hiszen a használati díj kezdő részletének megállapításakor nem a szerződés szerinti, hanem azoknak az általa meghatározott kulccsal csökkentett összegét vette figyelembe. A megelőző időszak bérleti díját a szakértő nem csökkentheti a saját maga által meghatározott kulccsal, azt kifejezetten a szerződés szerinti mértékben, reálértéken kell figyelembe venni.

Emellett az avulási kulcs, amit – piaci mértékű használati díj esetén – alkalmazni lehetne, nem több 4%-nál, ezt támasztja alá ... magánszakértői véleménye, valamint az EU cementgyárakra vonatkozó adatai is 2-4% közötti értéket jeleznek, a felperesi cégcsoport ...i cementgyára pedig 3,3%-os avulási kulcsot mutat.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében a csatlakozó fellebbezés adatainak hiányára hivatkozva kérte a használati díj iránti viszontkereseti kérelmet részben elutasító ítéleti rendelkezés helybenhagyását. Álláspontja szerint a használati díjban marasztalása csatlakozó fellebbezéssel kért felemelésére nincs mód, amennyiben ugyanis a 68 hónapos bérleti időszak, és a már nem létező eszközök figyelembevételével, a bérleti szerződésben meghatározott bérleti díjakból, azok reálértékéből kiindulva indexálást követően, kumulált avulási kulcs mellőzésével történik a használati díj számítása, nem igazolt, hogy annak összege 24.884.673.809 forint, az alperes erre vonatkozó levezetést nem adott, és e körbeni hivatkozása szakértői véleménnyel alá nem támasztott, így a megváltoztatáshoz szükséges adatok nem állnak rendelkezésre.

Az alperes a csatlakozó fellebbezésében a 2018. szeptember 11-én kelt beadványában foglalt számítás szerinti havi esedékességű használati díjra támasztott igényt az 1994. szeptember 1. és a 2014. április 7-e közötti időszakra. Ugyanakkor a privatizációs szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben felsorolt ingatlanoknak – a becsatolt tulajdoni lap másolatok szerint – csak 1994. november 30-án lett a tulajdonosa, így legfeljebb az 1994. decembertől kezdődő felperesi használat

után igényelhetne díjfizetést. Tekintve, hogy nem áll rendelkezésre olyan számítás, amely a tulajdonszerzés tényleges kezdő időpontjától számítaná a használati díjat, a csatlakozó fellebbezéssel kért megváltoztatásnak ez okból sem lehet helye.

Téves az alperes azon álláspontja, hogy a már meg nem lévő eszközök után is használati díjfizetési kötelezettség terhelné a felperest, ezen követelés ugyanis nem értelmezhető, legfeljebb kártérítést követelhetne a jogszabályi feltételek teljesülésének bizonyítása esetén. Ezen túlmenően nincs olyan bírósági döntés, amely megállapította volna, hogy a felperes az apportlista, valamint a privatizációs szerződés melléklete szerinti eszközöket 1994. szeptember 1. és 2004 júniusa között ténylegesen használta, az első kimutatást a perben eljáró igazságügyi szakértő készítette, helyszíni szemlén felmérve az eszközállományt. Álláspontja szerint egyértelmű peradat arra vonatkozóan áll rendelkezésre, hogy a privatizációs szerződés 3. sorszámú mellékletében meghatározott 15., 119., 134., 160., 180. sorszámú tételek használaton kívül voltak a díjszámítással érintett időszakban, a 9., 34., 45., 73., 74. sorszámú tételek vonatkozásában a felperes műszaki szakértője egyértelmű nyilatkozatot tett a helyszíni szemlén az eszközmegszűnés időpontjára; a 184. sorszámú tétel nem volt beazonosítható, a 185-187. sorszámú tételekről egyezően adták elő a felek, hogy eladásra kerültek, az apportlista 71. tétele vonatkozásában pedig a felek egybehangzó tényelődása szerint a peresített időszakban már megszűnt.

Tekintettel arra, hogy a felperes a fellebbezésében nem vitatta az elsőfokú ítélet azon megállapítását, hogy a már meg nem lévő eszközök után használati díj nem jár, arra a csatlakozó fellebbezés sem terjeszthető ki.

Figyelemmel arra, hogy a peres felek között szerződéses jogviszony nem jött létre, az 1994. október 1. és a 2001. december 31-e közötti időszakra igényelt késedelmi kamat mértéke nem alapulhat az elsőfokú bíróság által vélhetően alkalmazott 86/1990. (XI. 14.) Korm. rendeleten, kizárólag a rPtk. 301. § (1) bekezdésében rögzített évi 20% mértékű kamat megállapítása lehet jogszerű.

Az alperes a 2018. október 19-én kelt előkészítő iratában 2005. január 1-től a jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat megállapítását kérte, az elsőfokú bíróság azonban a felperest a jegybanki alapkamat 7%-kal növelt összegével megegyező késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. Tekintve, hogy a csatlakozó fellebbezés a felemelni kért marasztalási összeg utáni járulékot az elsőfokú ítéletben foglaltakkal egyező kamatmértékben jelölte meg, ez meg nem engedett, a rPp. 247. § (1) bekezdésébe ütköző viszontkereset változtatás, mely nem vehető figyelembe.

Alaptalan a kumulált avulás alkalmazásának vitatása, valamint az az állítás, hogy a bérleti szerződésben rögzített díj nem volt piaci alapú. Arra nézve a perben nem folyt bizonyítás, hogy a bérleti díj piaci vagy nem piaci alapúnak minősült-e, a csatlakozó fellebbezésben e körben hivatkozott magánszakértői véleményt az igazságügyi szakértő nem fogadta el, egyébként az alperes sem az abban foglaltaknak megfelelő összegben terjesztette elő a követelését. Téves az a hivatkozás, hogy a kumulált avulás alkalmazásával az igazságügyi szakértő megváltoztatta a felek bérleti díjra vonatkozó szerződéses szándékát, egyébként nem szokványos, hogy havonta történik a bérleti díj reálértékre hozása, indexálása, melyet az alperes annak ellenére alkalmazott, hogy arról a bérleti szerződésben a felek nem rendelkeztek.

A felperes fenntartotta azt az előadását, hogy kiemelten magas összegben került meghatározásra az 1988. évi bérleti szerződésben rögzített díj, a nem független felek nem kalkuláltak avulással, a felperes és az alperes vonatkozásában azonban már független felek közötti jogviszonyról beszélhetünk, amelynek keretében avulással feltétlenül számolni kell, eltérő esetben a bérleti szerződésen alapuló díjszámítás nem alkalmazható.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében kérte a felperest marasztaló ítéleti rendelkezés helybenhagyását.

Vitatta, hogy a határozat érdemi felülbírálata akadályba ütközik, álláspontja szerint a fellebbezésben hivatkozott eljárásjogi szabálysértéseket az elsőfokú bíróság vagy nem követte el, vagy az 1/2014. (VI. 30.) PK véleményben foglaltakra figyelemmel olyan csekélyek, hogy a jogvita érdemi eldöntésére nem hatottak ki. Az ítéleti határozathozatal eljárásjogilag helyénvaló volt, az elsőfokú bíróság nem volt abban a helyzetben, hogy a perköltségre leszállított elsődleges viszontkereseti kérelemről rendelkezzen, nincs akadálya annak, hogy a perköltség egészéről kiegészítő ítélettel döntsön, egyébként arra is van mód, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot részítéletnek tekintse, az e körbeni fellebbezési kérelem egyébként tartalmát tekintve kiegészítő ítélet meghozatala iránti kérelem.

Az alperes a használati díj után konzekvensen a törvényes késedelmi kamatra támasztott igényt, így alaptalan a viszontkereseti kérelmen történő túlterjeszkedésre hivatkozás.

Helytálló az elsőfokú bíróság 2016. május 13-án kelt 19. sorszámú végzésében kifejtett álláspontja arra vonatkozóan, hogy a per adott szakaszában a felperesnek már nem volt elbírátlan kereseti kérelme, így keresetkiterjesztésre sem nyílt módja, ezért nem foghat helyt a kereseti kérelem eldöntésének az elmaradását kifogásoló fellebbezési érvelés sem.

Az elsőfokú ítélet indokolása a tényállás valamennyi releváns elemét felöleli, ezért iratellenes az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozás is, a viszontkereseti kérelmek nem birtokba adásra irányultak, így a tényállás kellően rögzített.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott szakértői bizonyítás során is az eljárásjogi szabályok betartásával járt el, nem tévedett amikor az igazságügyi szakértő kizárására irányuló indítványnak nem adott helyt. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes által kifogásolt szakértői kijelentések a 2018. október 16-i, 8 órán keresztül zajló tárgyaláson hangzottak el, melynek tárgya a felperes 298. sorszámú beadványában feltett további ötven kérdés szakértői megválaszolása volt, melyek jó része tartalmában megegyezett a már korábban feltett kérdésekkel. Az igazságügyi szakértőkkel szembeni provokatív felperesi fellépés és kérdésfeltevés meglehetősen feszültté tette a tárgyalás légkörét, ennek előzménye a 2018. október 4-i tárgyalás, melynek során az elsőfokú bíróság a pervezetés körében a rendelkezésére álló eszközökkel igyekezett az ügyet normális mederben tartva véget vetni a jogi képviselő impertinens, folyamatos rendzavaró és rendfenntartásnak ellenálló magatartásának. A felperesi jogi képviselő pertaktikai módszere, hogy a neki nem tetsző szakmai véleményt adó szakértőt provokálja, amíg az esetleg kizárási indítvány előterjesztésére alkalmat adó megnyilvánulásra ragadtatja magát. A felperes által felhívott 10.Gf.40.555/2014/5. számú határozat egyértelművé teszi azt is, hogy a kizárásról való döntéskor a bíróságnak el kell végeznie a szakvéleményadás objektivitására vonatkozó tesztet, jelen perben számtalan olyan körülmény van, ami a szakértő elfogulatlanságát, objektív véleményadását mutatja. A szakértői bizonyítás 2016 októberétől két éven át zajlott, a szakértők számtalan írásbeli, szóbeli véleménynyilvánítást tettek, a felperes csak a szakértői munka legvégén, a 2018. október 16-i tárgyaláson elhangzottakra tekintettel terjesztette elő a kizárási indítványát. Az alkotórészi vizsgálat tárgyában készült szakvélemény jelentős átfedésben van a perben korábban kirendelt ... igazságügyi szakértő szakvéleményével, a használati díjjal kapcsolatos szakvélemény vonatkozásában pedig a részrehajlás fel sem merülhet, mert az igazságügyi szakértő az alperesi magánszakértői véleményt nem fogadta el, a felperesi állásponttal egyezően foglalt állást például az amortizációs kulcs alkalmazhatósága vonatkozásában. A fellebbezésben foglaltaktól eltérően nem hiányzott a szükséges igazságügyi szakértői kompetencia sem, a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet nem véletlenül nem tartalmaz cementipari gépészeti szakterületet, utóbbit felöleli a bányászati, építőipari gépgyártási szakterület. Az elsőfokú bíróságnak a jogvita elbírálásához a rPtk. 95. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak alapján kellett a perbeli eszközöket minősítenie az igazságügyi szakértővel, nem minősül jogkérdésben való kirendelésnek az, hogy ezen jogszabályhely alapján nevesítette a vizsgálandó műszaki kapcsolatot. Az elsőfokú bíróság a jogi minősítést egyébként maga alakította ki, az igazságügyi szakértő az „A” jelű tételeket nevezte alkotórésznek, az „F”

tételeket tartozéknak, az elsőfokú bíróság az „A” jelű, valamint az „F” jelű tételeket minősítette alkotórésznek, az „N” jelűeket pedig tartozéknak. A fellebbezésben foglaltaktól eltérően a rPp. 182. § (2) bekezdése nem biztosít közvetlen kérdésfeltevési jogot a félnek, így alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy e körben az elsőfokú bíróság korlátozta. A jelen ügy 1995 februárjában benyújtott keresetlevéllel indult, így a jogvitára irányadó rPp. 164. § (2) bekezdésének azon változata irányadó, amely hivatalbóli bizonyítást enged, ettől függetlenül a perben erre nem került sor. Az eszközértékelési módszer alkalmazásával indult igazságügyi szakértői bizonyítás nem vette figyelembe, hogy a vizsgált eszközök mind a cementgyártást szolgálták, az alperes álláspontja az volt, hogy a hozamalapú értékelés nehézségeire tekintettel a használati díjat a lehető legegyszerűbb módon, a korábbi bérleti szerződésekből kiindulva kellene meghatározni. A szakértői meghallgatás során a szakvélemény ez irányú kiegészítését javasolta, az igazságügyi szakértő tehát ilyen előzményeket követően vállalkozott arra, hogy a bérleti szerződés alapján történő használati díjszámítást elvégezze, az elsőfokú bíróság 253-II. sorszámu végzésével rendelte el ezen kalkuláció elkészítését.

Az alperes álláspontja szerint az egyéb eljárásjogi szabálysértésekre hivatkozás is alaptalan; a rPp. 117. § (1) bekezdése szerint a tárgyalási jegyzőkönyvben csak megtörtént eljárás cselekményeket kell rögzíteni, így nem kellett arra kitérni, hogy az ítélet az alperesnek elektronikus úton kerül majd megküldésre, egyébként a határozat kézbesítése rendben megtörtént. Dr. ... ügyvéd a felperes jogi képviselőt az ... Ügyvédi Iroda keretében látja el, így a nevezett nevére és az ügyvédi iroda címére történő kézbesítés joghatályosnak minősül, az ítélet fejrészeiben az ügyvédi iroda szerepeltetésének elmaradása, illetve a házszám elírása egyszerű javítással orvosolható. A tárgyalási időköz és a nyilatkozattételi határidő sem sérült, figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróságnak a kiemelt perekre vonatkozó szabályok szerint kellett tárgyalnia. Az alperes által kimunkált késedelmi kamat számítás, melyet a felperes a tárgyalás előtt egy nappal vett kézhez, rendkívül rövid terjedelmű volt, továbbá az elsőfokú bíróság nem is vette figyelembe. Az utolsó tárgyaláson az elsőfokú bíróság kifejezetten rákérdezett arra, hogy a feleknek van-e további előadásuk, illetve bizonyítási indítványuk, így az eljárás jogok nem sérültek azáltal, hogy a berekesztésre történő figyelmeztetés elmaradt.

Jogsabályi, joggyakorlati hivatkozást nélkülöz a felperes azon fellebbezési érvelése, melyben kifogásolja, hogy az alkotórészi, tartozéki kapcsolat körében levont jogi következtetés nem tartalmaz megállapítást az értékcsökkenés százalékos arányára. Az igazságügyi szakértő jelentős értékvesztésre, vagy gép kiemelés esetén a technológiai folyamat jelentős mértékű befolyásolására nyilatkozott, a „jelentős” kifejezés nyilvánvalóan eléri, illetőleg meghaladja a rPtk.-ban meghatározott „számottevő” csökkenést.

Nem hiányos és helyes az ítélet indokolása abban a vonatkozásban, hogy mely apporttárgyak alkotórészek, és melyek tartozékok. Az elsőfokú bíróság a szakértői vélemény alapján azt állapította meg, hogy műszaki szempontból az „A” jelű (mechanikai kötésű), illetve az „F” jelű (funkcionális kapcsolódású) eszközök jogi értelemben alkotórészek, az „N” jelű eszközök pedig nem részei a technológiai folyamatnak, megszüntetésük nem jár zavarral, jogi értelemben tehát tartozékok. Az utóbbinak az apporttárgyak közül mindössze három minősült, sportpálya, két lakóépület, videomagnó, az előbbi kettő az „A” jele miatt alkotórész, a teljes eszköz halmazból tehát egyedül a videomagnóról mondható ki, hogy tartozéki kapcsolatban sem áll az alperes tulajdonával.

Az alperes eseti döntéseket idézve állította, hogy a funkcionalitást egy gyár, egy üzem esetében a maga komplexitásában kell vizsgálni, nem pedig elkülönülten. Ha a vizsgálat eredménye az, hogy a berendezéseknek a technológiai folyamatot megteremtő kapcsolata hozza létre az üzem funkcionalitását, akkor az alkotórészi minősítés megállapítható. A fellebbezésben hivatkozott dr. ... monográfiája a gondolatmenetét tekintve kettéválasztottan idézett, továbbá az ott hivatkozott álláspontnak és jogeseteknek a jelen jogvitában nincs relevanciájuk. A rPtk. definíciója körében annak van jelentősége, hogy már magával az elválasztással (kiszerelemmel) megvalósul-e akár a

fődolog, akár az eszköz elpusztulása, vagy a használhatóságában, illetve értékben bekövetkező számottevő csökkenés. Amennyiben önmagában az elválasztással csökken a fődolog értéke vagy használhatósága, akkor alkotórésztől van szó. A perbeli esetben döntően olyan eszközökről van szó, amelyek önmagukban nem képesek ipari funkció ellátására, csak akkor, ha a technológiai folyamatba kerülnek és kapcsolódnak az előttük, illetőleg utánuk álló berendezésekhez, kiemelt állapotukban önmagukban nem működtethetők, ebből következően teljesen irreleváns a cementipari eszközök áttelepíthetőségére vonatkozó előadás.

A speciális rendeltetéssel kapcsolatos érvelés sem alapozza meg a védekezést, ha valami speciális rendeltetésű objektum, akkor az a több mint száz éves múltra tekintő hejőcsabai cementgyár, egyébként a funkciónak nem kell az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzést nyernie az alkotórészi kapcsolat megállapíthatóságához.

Érdektelen azon fellebbezési okfejtés is, hogy a tartozék önállóan is közvetett tárgya lehet jogügyletnek, a perben ugyanis bebizonyosodott, hogy a felperes – részletes apportlista hiányában – apportálással nem szerzett tulajdont, a tartozékok tehát állami tulajdonban maradtak a privatizációs szerződés megkötéséig, majd annak alapján az alperes tulajdonába kerültek.

A felperes hamis színben állítja be az alperes nyilatkozatait, ugyanis sosem állította, hogy amiatt, mert egy alkatrész másikkal pótolható, az kizárná az alkotórészi minőséget. A felperes megtévesztő módon közli a bírósági határozatok és a szakvélemények szövegrészleteit is, azok valójában a felperesi álláspont alátámasztására nem szolgálnak. Annak sincs jelentősége, hogy a privatizációs szerződés nem tér ki az apporttárgyakra, az adott eszköz alkotórészi jellegét ugyanis nem az dönti el, hogy azt a felek a megállapodásukban miként minősítik, vagy arra kitérnek-e rá, kizárólag az releváns, hogy a törvényi definíciónak megfelel-e vagy sem. Egyértelmű a bírói gyakorlat abban, hogy az alkotórész akkor is osztja a fődolog jogi sorsát, ha abban a felek nem állapodnak meg. A jelen perben jogerősen eldőlt (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.414/2009/24., Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.252/2010/65. számú részítélete) az, hogy az F/11. sorszámú lista a felperes tulajdonszerzését nem bizonyítja. Ezen apportlista ugyanis nem okirat, egyszerű számítógépes nyomtatás, amely semmiféle aláírást, cégbíróági érkeztetést nem tartalmaz, így nem alkalmas annak igazolására, hogy ezeket az eszközöket a felperes apportba kapta. Az apport átadás elnevezésű, cégbíróági érkeztetéssel ellátott okirat tételes módon az apporttárgyakat nem tünteti fel. ... szakértő a szakvéleménye I. sorszámú kiegészítésében elismerte, hogy a cégbíróágon nem járt, és amit a szakvéleményben az apportlistáról írt, az csupán a felperes előadásán alapult.

Az alperes 164/A/1. sorszámú előkészítő irata táblázatában minden tétel vonatkozásában megjelölte, hogy az konkrétan milyen funkciót lát el a technológiai folyamatban, az igazságügyi szakértő ezen kimutatással teljes egészében egyetértett, a leírás a szakvélemény részét képezi, az ítéleti döntés pedig az aggálytalan szakvéleményen alapulhatott.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperes magánszakértői véleményét nem vette figyelembe, az igazságügyi szakértőt kirendelő végzés olyan kérdéseket tartalmazott, amelyek megválaszolása esetén a bíróság releváns jogi következtetést tud levonni az adott eszköz dologi jogi minősítésére vonatkozóan, a magánszakvélemény azonban ebből a szempontból irreleváns információkat hordozott.

Dr. ... magánszakvéleménye egy jogász által készített vélemény, amely kizárólag jogkérdésekre tért ki, továbbá nevezett a felperesi ügyvédi iroda munkatársa, tanácsadója, melyre a tanulmány nem tért ki, valamint a szakmai végkövetkeztetése teljes egészében ellentmond annak, amit a szerző az általa írt „Dologi jog” című könyvben képviselt.

Előkérdés hiányában az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor a tárgyalás felfüggesztését nem rendelte el a Tatabányai Törvényszék előtt folyamatban lévő perre.

Nem értelmezhető burkolt kisajátításként az érdemi döntés, a kisajátítás fogalmi kelléke, hogy az érintett dolognak a panaszos a tulajdonosa legyen, ha egy ügylet semmis, akkor az érvénytelenség eredménye, hogy az ügylet tárgyának a panaszos nem lehet a tulajdonosa.

A használati díjjal szembeni elévülési kifogás arra alapítva, hogy az alperes az 1995. május 16-i beadványában a rPtk. 361. § (1) bekezdésében meghatározott jogcímen kérte havi díj megfizetését, nem foghat helyt. A GKT. 72/1973. számú állásfoglalás szerint a felszólítása minimális kellékekkel bír, ha abból a kötelezett meg tudja állapítani, hogy milyen jogviszonyból, illetve tényállásból származó, milyen követelésről van szó. Az alperes ugyanazon tényállás mellett pontosította az idők folyamán a viszontkeresete összegét és jogcímét, ez azonban elévülésre nem vezetett.

A fellebbezésben foglaltaktól eltérően nem aggályos, hogy az igazságügyi szakértő több számítással készítette el a szakvéleményét, melyek között 10 milliárd forintos eltérés is van. Utóbbi oka, hogy az igazságügyi szakértő jelenérték számítást végzett, holott az alperes a viszontkeresetében nominális érték megfizetését igényelte, a jelenérték számításra tehát szükségtelenül került sor. Az eltérő eredményre jutó számítás ugyanazon, a költségalapú módszer alkalmazását jelenti, mely esetében az input-adatok: a forgalmi érték; a havi/éves díjat kifejező százalékos arány; inflációs adatok; értékcsökkenési kulcs. Az első változatnál az igazságügyi szakértő számára nehézséget okozott, hogy nem álltak rendelkezésre hiteles korabeli adatok a per tárgyát képező eszközök forgalmi értékére, az ... szerződés melléklete szerinti eszközök esetében becsült érték szerepelt a mellékletben, az apporttárgyaknál és a ...knél pedig 1988. évből származó könyv szerinti érték volt ismert. Ezen adatokból történő eszközérték-meghatározás az igazságügyi szakértő saját nyilatkozata szerint is rendkívüli bizonytalanságot hordozott, ezért készült el a másik számítási változat, mely a felperes jogelődje és a ..., illetve ... által kötött bérleti szerződésből indult ki. A bérleti szerződésben a felek akként határozták meg a bérleti díjat, hogy rögzítették az eszközök értékét, ami a bruttó könyv szerinti érték volt, és rögzítették azt a százalékos arányt is, ami az eszközértékre vetítve meghatározta a bérleti díjat. Nem határoztak meg inflációkövető korrekciót, vagy amortizációs kulcsot, azonban az eszközértékre vetítendő százalékos arány minden évben változott. A fentiek szerint a bérleti szerződésben a felek eszközalapú módszerrel határozták meg a bérleti díjat. Szakértői módszerrel megoldható volt, hogy a szerződés szerinti feltételekkel kerüljön meghatározásra a használati díj az apporttárgyakra vonatkozóan is, melyek sem az eredeti, sem a módosított bérleti szerződésnek nem képezték tárgyát.

Alapítván a bérleti díj eltúlzottságára, a ... és a vezetői megélhetési céljának biztosítására vonatkozó fellebbezési előadás is. A bérleti szerződésből egyértelmű, hogy a bérelt állóeszközöket terhelő törlesztési és kamatfizetési kötelezettségeket a bérleti díjból a bérbeadó teljesítette, azaz a bérleti díj biztosította pénzügyileg az eszközök után fizetendő törlesztést és kamatfizetést. A „Cementipar története” című monográfia egyértelműen rögzíti, hogy a ... mely okból döntött úgy, hogy az apporttálással ne kerüljön a részvénytársasághoz a termeléshez szükséges valamennyi eszköz, ahol a cementgyártás folyamatosan nyereséges volt, ott a ... nem apportálta be a teljes eszközvagyon, ennek következtében azonnal ellenértékhez juthatott a használat fejében, apporttálás esetén viszont csak a privatizációs szerződéskötés esetén. A ... nem volt abban a helyzetben, hogy ne ellenérték fejében hasznosítsa az állami tulajdonú eszközöket, ez azonban nem azt jelenti, hogy a bérleti díj elérte volna a piaci mértéket, a nyereség csak abban a vonatkozásban tetten érhető, hogy nem a ...-nek kellett viselnie az értékcsökkenés következményeit.

Alapítván a jogviszony lízing jellegére történő felperesi hivatkozás is, a bérleti szerződés 1. pontjából kiderül, hogy a gépek-berendezések 1988. szeptember 30-i értéke 639,2 millió forint volt, az öt év alatt ezen eszközök után 590 millió forint bérleti díjat tartozott a bérlő megfizetni, ha igaz lenne a lízing teória, akkor a díjnak minimálisan a gépek, berendezések értékét tartalmaznia kellene. A felperesi jogelőd nem azért kapta térítés nélkül tulajdonba a két ...t, mert azok vételárát korábban a lízing konstrukció keretében kiegyenlítette, hanem azért, mert a felek a ...k értékét 0 forintban állapították meg. Nem helytálló azon fellebbezési érvelés sem, hogy az 1994. évi módosítás szerinti bérleti díj lenne csak figyelembe vehető, éppen a csökkenő összegű és a piaci értéket messze el nem érő díjazás indokolja, hogy a használati díj számításánál a teljes időszak során kifizetett bérleti díj átlagos értéke legyen a kiindulási alap.

A ... és a felperesi jogelőd között 1993. december 30. napjára dátumozott megállapodás szerint a bérlet időtartama öt év, kezdete 1989. január 1., a lejárat 1993. december 31. Ebből következően a jogviszony időtartama öt évre, vagyis 60 hónapra szolt, melyhez az 1994-es módosítás szerinti nyolc hónapot kell hozzáadni, így adódik a 68 hónapos időtartam.

Az alperes 2004 júniusában szólította fel az ingatlanok, eszközök visszaadására a felperest, aki nem jelezte, hogy a fellebbezésben megjelölt hat ingatlannak nem lenne a birtokában, így teljesen életszerűtlen, hogy csak több mint 15 év elteltével, a tárgyalás berekesztésének napján állítja ezen ingatlanok vonatkozásában a használat hiányát.

Az elsőfokú bíróság az „A”, az „F” és az „N” csoportba tartozó valamennyi tételről megállapította, hogy az alperes tulajdonába tartozik, ebből következően szükségtelen lett volna eszközcsoporton belül, eszközönként külön-külön használati díjat megállapítania.

Az indexálás szükségességét az igazságügyi szakértői bizonyítás alátámasztotta, a szakértői feladat a használati díj összegének a megállapítása volt, melynek első lépése az 1994 szeptemberére vonatkozó használati díj meghatározás volt. A használati díj 1994 szeptemberétől történő inflációt követő korrekciójának az az indoka, hogy az ezen időpontra vonatkozóan megállapított használati díj értékállóságát biztosítani kell, eltérő esetben a használati díj reálértéke folyamatosan csökkenne és egyre kevésbé tükrözné a bérleti szerződés alapján kiszámított átlagos bérleti díjat.

Helyesen állapított meg az elsőfokú bíróság a ...k alkotórészi minősége folytán ezek után is használati díjat. A ... Kft. ...kre vonatkozó értékelése a per azon szakaszában került benyújtásra a felperes részéről, amikor a használati díjjal kapcsolatos szakvélemények kiegészítései is előterjesztésre kerültek. Emiatt a késedelmesen benyújtott értékelés figyelembe vételére nem volt mód, egyébként az értékbecsülés semmilyen levezetést nem tartalmazott a forgalmi, illetve a használati értékre, csak a végeredményt közölte, így az ellenőrizhetetlensége folytán a szakértői vizsgálat tárgyát nem is képezhette volna.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor nem vette figyelembe az Ernst & Young Tanácsadó Kft. magánszakvéleményében írtakat, ez ugyanis a kirendelt szakértő 2018. július 16-i szakvéleményére vonatkozik, amely nem a bérleti szerződés alapú számítási módszert alkalmazta.

A geodéta bevonása is mellőzhető volt, a bérleti szerződés alapú számításhoz ugyanis nem volt szükség azokra az adatokra, amelyek meghatározására a felperes ezen társszakértő bevonását indítványozta.

Iratellenes a beszámítási kifogás elbírálásának elmaradására történő hivatkozás, az elsőfokú ítélet indokolásából egyértelműen kitűnik az elsőfokú bíróság e körbeni ténybeli és jogi álláspontja.

A használati díj megállapítása körében a tulajdonszerzés időpontjához kötöttségre hivatkozás a rPp. 235. § (1) bekezdése alapján nem vehető figyelembe, de érdemben sem helytálló, figyelemmel az ... szerződés 6.4. és 6.5. pontjaiban foglaltakra, a vételár kifizetésétől – melyre 1994. október 3-ával bezárólag került sor – a vevő a tulajdonosi jogait gyakorolhatta.

A felperes számítása téves, korrekt adatokkal az általa állított közel 80%-kal szemben 10% körüli hozam lenne csak elérhető.

A felperes fellebbezése részben, az alperes csatlakozó fellebbezése nem alapos.

I. Eljárásjogi szabálysértések

A fellebbezésben állított akadályokba az elsőfokú bíróság ítéletének az érdemi felülbírlata nem ütközött, a Fővárosi Ítéletábrla lényeges eljárásjogi szabálysértés hiányában nem osztotta a felperes rPp. 252. § (2) bekezdésére alapított hatályon kívül helyezés iránti kérelmét.

Az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 1. pontja szerint lényeges eljárásjogi szabálysértésre alapított hatályon kívül helyezés akkor indokolt, ha ennek következtében az elsőfokú eljárás megismétlése elengedhetetlenül szükséges; ennek megállapítása során a feltárt konkrét szabálysértés jellegét és súlyát, valamint az érdemi döntésre gyakorolt hatását kell figyelembe venni.

A rPp. 145. § (2) bekezdése garanciális szabályként azt biztosítja, hogy a peres felek figyelmeztetést kapjanak arról, a bíróság a per tárgyalását befejezi, szándékában áll az ügyben az érdemi határozatot meghozni, előtte végső felszólalásukat, perbeszédüket előadhatják.

A felperes a fellebbezésében konkrétan nem jelölte meg, hogy a perrendszerű figyelmeztetés elmaradása mely releváns – az eljárás során még elő nem adott – nyilatkozata megtételében gátolta, az elbírálásra kerülő fellebbezése mindenre kiterjedő, részletes álláspontját tartalmazza, így az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság a 310. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően nem tett eleget a tárgyalás berekesztését megelőző törvényi figyelmeztetési kötelezettségének, nem minősül az ügy érdemi elbírálására kiható, lényeges eljárásjogi szabálysértésnek.

A rPp. 97. §-a szerint a meghatalmazottal eljáró fél esetén a bírósági iratokat a meghatalmazottnak kell kézbesíttetni.

A felperes jelen ügyben meghatalmazott jogi képviselője az ... Ügyvédi Iroda, az elsőfokú ítélet kézbesítése azonban – a tértivevény tanúsága szerint – nem a meghatalmazott, hanem a részéről eljáró ügyvéd, ... részére történt meg, melyhez téves postai címezés is társult. Ugyanakkor abból, hogy a felperes a fellebbezését meghatalmazottja útján határidőben előterjesztette, nyilvánvalóan az következik, hogy az elsőfokú ítéletről tudomást szerzett, ezért az eljárási jogai ténylegesen nem sérültek, az elsőfokú bíróság mulasztása tehát az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki.

Alaptalanul hivatkozott a felperes további kézbesítési hiányosságokra; az eljárás irataiból ugyanis egyértelműen megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság az elektronikus kapcsolattartást vállalt alperes részére az ítéletet a rPp. 394/B. § (2) bekezdése szerint eljárva rendben kézbesíttette. A 2018. október 19-én (pénteken) elektronikus úton beérkezett alperesi beadvány pedig a hét végére, az azt követő pihenő- és munkaszüneti napra tekintettel csak 2018. október 24-én került az eljáró bírósághoz bemutatásra, így a 2018. október 25-i tárgyalást megelőző, korábbi kézbesíttetésre az elektronikus kapcsolattartást nem vállalt felperes részére az elsőfokú bíróságnak nem nyílt módja. Az alperes ezen 309. sorszámú előkészítő irata egyébként csak két oldal terjedelmű, az első oldal a késedelmi kamatra vonatkozóan alkalmazandó jogszabályok felsorolását tartalmazza, a második oldalon a késedelmi kamatszámítással kapcsolatos nyilatkozat található, míg a mellékleteiben a használati díj késedelmi kamatának számítása szerepel éves bontásban, a késedelmi kamat mértékétől függően napokban összesítve. Emellett a felperest nyilatkozattétel hiányában sem érte hátrány, mivel az elsőfokú bíróság a késedelmi kamat mértékét nem ezen kamatszámítás alapján határozta meg.

Ugyanez az időbeli hiány állt fenn a felperes 2018. október 25-én beérkezett beadványa kiadása vonatkozásában is, a 310. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv és az előkészítő iratra rávezetett irodai utasítás is tartalmazza ezen beadvány elektronikus kézbesítésének tárgyalás reggelén történő elrendelését az alperes részére.

A jelen jogvita a rPp. 386/A. § (1) bekezdés a) pontja szerint kiemelt jelentőségű per, így a rPp. 386/E. §-a alapján az elsőfokú bíróság egymást követő napokra is tűzhetett tárgyalást, mely szükségképpen a tárgyalási időközök és nyilatkozattételi határidők rövidülésével járt. A felperes a törvényi határidő rövidítését nem állította, mindezt a határidőkre vonatkozó eljárásjogi szabálysértésre hivatkozás is alaptalan.

Az indokolási kötelezettség megsértése a korábban hivatkozott 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény – és kizárólag az arra tekintettel a 3/2015. Polgári jogegységi határozattal okafogyottá nyilvánított PK 206. számú állásfoglalás – szerint lényeges eljárásjogi szabálysértésként akkor ad alapot az ítélet hatályon kívül helyezésére, ha az eljárás adataiból nem állapítható meg a döntés alapja, az indokolás kiegészítéséhez szükséges adatok hiányában a mulasztás orvoslására nincs mód.

A viszontkeresettel érvényesített jogokhoz igazodva az elsőfokú bíróság a rPp. 221. § (1) bekezdése szerinti kötelezettségének – a határozat valamennyi kötelező tartalmi elemére kitérve – eleget tett, megállapítást nyert a releváns eseménytörténeti és pertörténeti tényállás, a jogi indokolás tartalmazza a pénzbeli marasztalási igénynek részbeni helyt adás és részbeni elutasítás konkrét okait, a bizonyítékok mérlegelése körében megnevezte, hogy a döntését mely bizonyítékokra alapította, illetve milyen ok tette indokolttá az adott bizonyíték figyelmen kívül hagyását.

A fenntartott viszontkereseti kérelem birtokba adásra nem, csak használati díj megfizetésére irányult, a díjigénnyel érintett ingatlanok, ...ken kívüli állóeszközök megnevezését az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékletei, valamint az F/11. sorszám alatti lista beazonosíthatóan tartalmazta, így nem foghat helyt a felperes azon fellebbezési érvelése, hogy a tételek taxatív felsorolása nélkül az indokolás hiányosnak minősül.

A rPp. 215. §-ába ütköző, a kereseti (vizontkereseti) kérelmen túlterjeszkedő határozathozatal a nem érvényesített követelésre vonatkozó döntés mellőzésével a jogorvoslati eljárásban orvosolható, ezért a járulék elbírálása körében hivatkozott eljárásjogi szabálysértés sem adhat alapot az ítélet hatályon kívül helyezésére.

A késedelmi kamatra vonatkozó döntés érdemének a felülbírálatára a Fővárosi Ítéltábla a későbbiekben tér ki.

A rPp. 213. § (2) és (3) bekezdései szerinti részítéleti, illetve közbenső ítéleti határozathozatal kivételével az ítéletnek meg kell felelnie a rPp. 213. § (1) bekezdésében előírt teljesség elvének, ennek az ítélet hatályon kívül helyezésre alapot adó teljesülése hiányára a felperes tévesen hivatkozott, az alábbiak szerint.

A Fővárosi Ítéltábla a 2014. május 9. napján kelt 10.Gf.40.823/2013/14. számú részítéletével – melyet a Kúria a 2014. október 8. napján kelt Gfv.VII.30.229/2010/12. számú részítéletével hatályában fenntartott – a kereseti kérelmek vonatkozásában jogerősen lezárult a jogvita, a per a továbbiakban kizárólag a viszontkereseti kérelmek tekintetében folyhatott. Erre tekintettel helytállóan jutott az elsőfokú bíróság arra, hogy elbírálatlan kereseti kérelem hiányában a 2016. április 20-i tárgyaláson közölt rPp. 146. § (1) bekezdése szerinti keresetváltoztatásnak – mely a korábbi kereset elutasításokra tekintettel új kérelemként került előterjesztésre – nem lehetett helye, ebből következően az érdemi döntést sem igényelhetett, az ezzel kapcsolatos határozathozatal elmaradása tehát nem ütközött a rPp. 213. § (1) bekezdésébe.

A határozat kiegészítésének a rPp. 225. §-a szerinti jogintézménye a hiányosan meghozott határozat orvoslását szolgálja, azt biztosítja, hogy a bíróság – amennyiben elmulasztotta – fő- vagy mellékkötelezettségről, illetve perköltség viseléséről utólag is dönthessen, ezáltal biztosítva a határozathozatal teljessége elvének az érvényesülését.

Az eljárás irataiból kitűnően az alperes a birtokba adásra kötelezésre irányuló viszontkereseti kérelmét – mely az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékleteiben szereplő tételek kiadása iránti igény tekintetében a perköltségre leszállított részében már jogerősen elbírálást nyert a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.298/2015/11. számú részítéletével – leszállította és birtokba kerülése folytán a fenti 3. és 4. sorszámú mellékletekben felsorolt állóeszközök és ingatlanok általa alkotórésznek,

illetve tartozéknak minősített dolgai, azaz az F/11. sorszámú listán szereplő dolgok, valamint a két ... kiadását sem követelve a felperest csak a perköltségben kérte marasztalni.

A birtokba adás iránti, eredetileg több kérelmű viszontkereset fentiek szerinti ismételt leszállítása folytán az elsőfokú bíróságnak – a kérelemhez kötöttséget előíró rPp. 3. § (2) bekezdése szerinti alapelvi rendelkezéssel összhangban – kizárólag a perköltségről kellett határozatot hoznia, a birtokba adásra irányuló főkövetelés megszűnése folytán a perköltségigényről történő döntéssel meríthette ki a leszállított viszontkeresetet, ehhez pedig az ítélet indokolásában állást kellett foglalnia arról, hogy a leszállítással érintett viszontkereset tekintetében az alperes pernyertesnek minősülne-e, a birtokba adást alappal kérte-e.

Az elsőfokú bíróság arra levont jogi következtetéséből, hogy a két ... és az F/11. sorszámú lista tételei nem forgalomképesek, ezért nem kerülhettek a felperes tulajdonába, közvetetten az ezen dolgok birtokba adása iránti viszontkereseti kérelem megalapozottsága is következik. Ez azonban – azonosan, mint a használati díj iránti viszontkereseti kérelem jogszerűségének az elbírálása – csak a viszontkeresethez kapcsolódó alperesi perköltség felperes általi viselése kérdésének az eldöntését tette lehetővé, a perköltség összegének – melynek a rPp. 75. § (1) bekezdése szerint része a szakértői díj – a meghatározását nem, mert az igazságügyi szakértő díjazására vonatkozó végzések – fellebbezések folytán – az elsőfokú bíróság ítélete meghozatala időpontjában még nem emelkedtek jogerőre.

Az elsőfokú bíróság azzal, hogy az ügyben a perköltség viselése kivételével döntött, megsértette az ítélet teljességének az elvét, melyet a határozat indokolásában kiegészítő ítélet meghozatalának a kilátásba helyezésével kísérelt meg ellensúlyozni.

Az elsőfokú bíróság tehát – ahogyan arra a felperes a fellebbezésében helyesen hivatkozott – tudatosan mellőzte a még függőben lévő szakértői díjakra tekintettel a perköltségről rendelkezést, a határozat kiegészítésének jogintézménye viszont alapvetően nem ezen eljárásjogi helyzet, hanem az ítélet meghozatalakor nem észlelt döntésbeli mulasztás orvoslását célozza.

Kiemeli a Fővárosi Ítéltábla, hogy a kiegészítés eljárásjogi lehetőségének a jogalkotói céllal nem összhangban álló alkalmazása a bírói gyakorlatban nem kívánatos, ugyanakkor mivel jelen ügyben a kiegészítő ítélettel a fellebbezésben sérelmezett hiányosság elvileg orvoslást nyerhetne, ez az eljárásjogi szabálysértés – tekintve, hogy az ügy érdemi elbírálására nem kiható – az ítélet hatályon kívül helyezésére nem szolgáltatott alapot.

A tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét eredményező bírói magatartásra hivatkozás kizárólag az igazságügyi szakértő meghallgatásához kapcsolódó konkrét eljárásjogi sérelem – közvetlen kérdés feltevésben korlátozás – tekintetében bírálható el – melyre a Fővárosi Ítéltábla az alábbiakban tér ki –, a felperes által állított etikátlan eljárás megvalósulására, etikai, fegyelmi szabályszegés vizsgálatára, e körbeni megállapításokra, következtetések levonására a jogorvoslati eljárás keretei között nincs jogi lehetőség.

Nem osztotta a Fővárosi Ítéltábla az igazságügyi szakértői bizonyítás lefolytatását több szempontból is vitató fellebbezési érvelést sem, az alábbiak szerint.

Az elsőfokú bíróság a felperes tulajdonszerzésével szemben alkotórészi, tartozéki viszony fennálltára történő alperesi hivatkozásra figyelemmel helytállóan tekintette tisztázandó szakkérdésnek a vitatott dologkapcsolódás műszaki jellegét. Az ennek vizsgálatára 35. sorszámú végzéssel kirendelt igazságügyi szakértő feladatának meghatározása a rPtk. 95. § (1) és (2) bekezdéseinek a felhívásával helytállóan történt, ugyanis az ezen törvényi definíciókban meghatározottak műszaki teljesülésének a tisztázása vezethetett el az adott dologkapcsolódás jogi minősítéséhez, mely kétségtelenül az elsőfokú bíróság feladatát képezte. Az igazságügyi szakértő részéről az alkotórészi vagy tartozéki besorolás az általa elvégzett vizsgálat eredményének a

közlése, a jogi terminológiák felperes által kifogásolt használata nem tette mellőzendővé, illetve nem gátolta a releváns, műszaki tartalmú szakmai végkövetkeztetései figyelembevételét.

A 35. sorszámú kirendelő végzéssel meghatározott és a 46. sorszámú végzéssel kiegészített szakmai feladat ellátása az ipari termelésre rendszeresített gépek (köztük a két ...), állóeszközök és gépalapok fődologhoz kapcsolódása műszaki természetének a feltárását, tehát a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet ipari szakterületre vonatkozó 5/B. számú mellékletének 2. pontja szerinti gépészeti szakértelmet igényelt, ezzel a kirendelt szakértő cég részéről eljáró szakértő 2– a szakértői munkatervben (50. sorszám) részletezett szakmai képesítései és a kifejezetten ipari területen szerzett tapasztalata figyelembevételével – egyértelműen rendelkezett.

A fellebbezésben hiányolt szakosodást – cementipari, szilikátipari gépismeret – a fenti jogszabály szerint meghatározott szakterületi lista nem tartalmaz, a felperes nem támasztotta alá, hogy a perben releváns szakkérdések eldöntése nem lehetséges az általa állított gépipari specifikáció nélkül, utóbbiból mind a dologkapcsolat, mind a használati díj vizsgálatához szükséges szakmai hozzáértés hiánya szükségképpen következik.

A fellebbezésben foglaltaktól eltérően a hivatalbóli bizonyítás eljárásjogi szabálysértésként jelen ügyben nem merülhet fel, figyelemmel arra, hogy az 1995. február 20-án benyújtott keresetlevéllel indult perben az 1995. évi LX. törvény 17. §-ával 1995. augusztus 29-i hatállyal módosított rPp. 164. § (2) bekezdése nem irányadó, ezen törvény 30. § (1) bekezdése szerint a hivatalbóli bizonyítást korlátozó rendelkezést a hatályba lépése után indult ügyekben kell alkalmazni.

Emellett teljes egészében osztotta a Fővárosi Ítéltábla a hivatalbóli bizonyítás hiányára vonatkozóan a fellebbezési ellenkérelemben e körben kifejtetteket (54-61. pontok), az eljárás irataiból egyértelmű, hogy az alperes indítványára került sor a bérleti szerződés szerinti díjfizetésből kiinduló használati díj számítás elkészítésének elsőfokú bíróság általi elrendelésére, mely szakértői módszer elvi alkalmazhatóságára előzetesen az igazságügyi szakértő nyilatkozott.

A rPp. 182. § (2) bekezdése a szakvélemény előterjesztése utáni kérdésfeltevés lehetőségét rögzíti, ennek a részletszabályozása hiányában a szakértőhöz intézendő kérdésekre a tanúhoz intézendő kérdésekre vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásának van helye.

A főszabály rPp. 173. § (3) bekezdése analóg alkalmazásából azon rend következik, hogy az igazságügyi szakértőt az elnök hallgatja ki, kérdéseket a felek indítványozhatnak, az elnök a feleknek kérelmükre megengedheti, hogy az igazságügyi szakértőhöz közvetlenül is intézhessenek kérdéseket.

A korábban már kifejtettek szerint jelen jogvita a rPp. XXVI. fejezetében szabályozott kiemelt jelentőségű per, ezért speciális szabályként irányadó a rPp. 386/M. § (3) bekezdése, mely szerint a kihallgatást az elnök vezeti, elsőként a kihallgatást kezdeményező, majd az ellenérdekű fél tehet fel közvetlenül kérdéseket.

Az igazságügyi szakértővel szembeni kérdésés jogának fenti általános és speciális szabályai egyaránt azt a célt szolgálják, hogy azok a szakkérdések, amelyek tekintetében a felek a szakvéleményt vitatják, tisztázhatóak legyenek, az igazságügyi szakértő és a peres felek közötti párbeszéd jelentősége abban áll, hogy vagy nyugvópontra juttatja a vitát, vagy az eredménytelensége elvezet a rPp. 182. § (3) bekezdése szerinti jogszabályi feltételek egyidejű teljesülése esetén másik szakértő kirendeléséhez.

Ebből következően a fél releváns kérdésekre vonatkozó közvetlen fellépésének az akadályozása a szakmai ellentét feloldása ellen ható bírói intézkedésnek minősülhet, ugyanakkor mivel a fél a szakértői véleménynyilvánítás aggályosságát, tévességét egyéb módon is alátámaszthatja – szakvéleményre tett írásbeli észrevétel, magánszakértői vélemény benyújtása –, ezért az esetleges helytelen korlátozás sem jár feltétlenül tényleges hátránnyal.

Az eljárás irataiból kitűnően a felperes nem volt elzárva attól, hogy az igazságügyi szakértői véleményt vitató álláspontját részletesen kifejtse, az általa szükségesnek tartott kérdéseit írásban rögzítse, cáfolatára magánszakvéleményt nyújtson be.

Annak megítélése, hogy a szakértői bizonyítás a meghallgatások eredményét is figyelembe véve aggálytalan eredményre vezetett-e, a releváns szakkérdések megnyugtatóan tisztázottak-e érdemi és nem eljárásjogi kérdés, mindezért nem foghatott helyt a közvetlen kérdésfeltevés akadályozásának a jelentőségére, a jogkorlátozás miatti hatályon kívül helyezés szükségességére vonatkozó fellebbezési érvelés sem.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésben felhívott 10.Gf.40.555/2014/5-III. számú határozatában arra mutatott rá, hogy a szakértői bizonyítás során el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget ébreszt a felekben az igazságügyi szakértő pártatlansága tekintetében; a nem megengedett szakértői megnyilvánulások miatt előterjesztett kizárási indítvány elbírálása során – a Kúria következetes gyakorlata szerint – az igazságszolgáltatás pártatlanságába és tárgyilagosságába vetett bizalom megőrzéséhez fűződő érdek fokozott szem előtt tartásával kell eljárni.

A fellebbezésben kifogásolt szakértői kijelentések – a nacionalista érzületre vonatkozó kivételével, melynek az elhangzását az alperes vitatásával szemben a felperes nem igazolta – az előírt és elvárt szakmai munkához kétségtelenül nem tartoztak hozzá. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontja szerint a pártatlanság megkérdőjelezését felvető véleménynyilvánításnak minősülhet a jogvita céljának pejoratív megfogalmazása – kiegészülve a személyes szakértői emlék felidézésével –, aggályossá téve a dologkapcsolat vizsgálatának az objektivitását.

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, az igazságügyi szakértő a perben nem magán, hanem hivatali minőségében vesz részt, a kirendelés elfogadásával azt vállalja, hogy a peres felek indítványai alapján a bíróság által meghatározott releváns szakkérdés vizsgálatához rendelkezésre áll az akár el is húzódó szakértői bizonyítás során, melynek részét képezheti az írásbeli szakvéleményadáson és annak többszöri kiegészítésén túl, akár többszöri hosszadalmas szóbeli meghallgatása is, melyek feszült légköre sem ad teret felháborodásra, magánvélemény közlésére, az ettől tartózkodás a szakkérdés objektív megközelítése mellett a szakértővel szemben alapvető elvárás.

A részrehajlás látszatát keltő negatív értékítélet kifejezésre juttatása esetén – tekintettel arra, hogy az érdemi döntés alapjául csak pártatlan szakmai vizsgálat eredményeként rendelkezésre álló szakvélemény lehet – a szakértői eljárás objektivitásának a kontrollálása szükséges.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy az igazságügyi szakértő kizárására elfogultság miatt nincs valós ok, mert szakmai munkavégzése eredményének objektivitása kellően alátámasztott azzal, hogy jelentős átfedést mutat a perben korábban – részben azonos feladatra – kirendelt ... és ... igazságügyi szakértők funkcionális dologkapcsolatra vonatkozó szakmai végkövetkeztetéseivel.

Mindezért – részben eltérő indokkal – nem téves az elsőfokú bíróság kizárási indítvány alaptalansága körében elfoglalt álláspontja.

Figyelemmel arra, hogy a felperes eljárásjogi szabálysértésekre hivatkozása a fent kifejtettek szerint a rPp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezésre nem adtak alapot, ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben bírálta felül, melynek eredménye alapján arra jutott, hogy – a beszámítási kifogással érvényesített követelést kivéve – a tényállás a jogvita elbírálásához feltárt és túlnyomórészt helyes a viszontkeresetnek részben helytadó ítéleti rendelkezés, az alábbiak szerint.

II. Alkotórész, tartozék

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a felperes által vitatott dologkapcsolat igazságügyi szakértő általi műszaki vizsgálatát funkcionális összetartozásra is kiterjedően rendelte el (46. sorszámú végzés) és az e körbeni bizonyítás eredményének okszerű, rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő értékelésével vonta le a rPtk. 95. § (1) és (2) bekezdéseinek törvényi tényállási elemeivel összhangban álló azon jogi következtetését, hogy a ...k adásvétel, az F/11. sorszámú lista tételei pedig vagyonebevitel tárgyát nem képezhették az ... szerződés tárgyát képező földolgok jogi sorsával összekapcsolódásuk folytán.

Az egységes bírói gyakorlat szerint – melyre az elsőfokú bíróság is helyesen utalt – az alkotórészi minőség meghatározása funkcionális megközelítést igényel, melynek során elengedhetetlen annak a vizsgálata, hogy a dolgok fizikai és/vagy funkcionális összekapcsoltsága időlegesen vagy véglegesen fennálló helyzet-e, hogy a kapcsolatot megteremtő összefüggés erős-e, annak állandó, tartós jellege nyilvánvaló-e, vagy csupán időleges céllal történt-e. Az alkotórészi jelleg megállapítására vezető célra rendeltség jogi, fizikai és gazdasági kapcsolattal is megvalósulhat, tehát az állagsérelem nélküli szétválaszthatóságnak nincs kizárólagos dologi jogi relevanciája, a műszaki elválaszthatóság nem lehet egyedüli minősítési szempont.

Helyesen állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a földolog és az alkotórésze közötti tartós kapcsolat nemcsak fizikai lehet, az megmutatkozhat a kapcsolódó dolgok rendeltetésének az egymásrautaltságában is.

A Legfelsőbb Bíróság a Gf.I.30.605/2002. számú ügyben hozott idevágó határozatában – melyet az elsőfokú bíróság a dr. ... által írt „Dologi jog” című könyvéből idézettek körében helyesen felhívott – rámutatott arra, hogy a funkcionális összetartozás alapján pl. egy üzemépületnek nem csak az épülethez tartósan rögzített, a technológiai folyamat részét képező üzemi gépek és berendezések az alkotórészei, de a gépekhez és berendezésekhez tartós fizikai kapcsolattal nem csatlakoztatott azon további eszközök is, amelyek az üzem rendeltetésszerű működtetéséhez szükségesek.

A Fővárosi Ítéltábla ezzel teljesen egyező álláspontja szerint a funkcionalitás elve mentén lehetséges dologi jogi egység megteremtése tartós fizikai kapcsolódás hiánya ellenére, eltérő jogi következtetés levonására nem ad alapot az, ha a földologhoz kapcsolódó eredetileg önálló dolog volt, és ezen jellege a kapcsolódás megszüntetésével elvben feléledhetne.

A fenti bírósági döntést jogelméleti síkon vitató dr. ... fellebbezésben hivatkozott, és a felperesi álláspont alátámasztására csatolt tanulmánya az alkotórészi kapcsolat elsődleges fogalmi ismérveként valóban a tartós egyesítettséget jelölte meg, kifejtve, hogy a funkcionális egymásra utaltság nem eredményez egyesítettséget, így nem válhat azonossá a tartós egyesítettség törvényi fogalmával. Nevezett ezen jogi álláspontja azonban nem áll összhangban a fent említett könyvben ismertetett azon véleményével, mely szerint „Az alkotórészi minőség meghatározásához vezető út valójában egy kritériumrendszer alkalmazását jelenti. Olyan szempontrendszer mérlegeléséből áll, amelynek egyes elemei, a fizikai egyesítettség, a funkcionális összetartozás, a létesített kapcsolat véglegességének szándéka... egyaránt relevánsak, de nem feltétlenül esnek mindig azonos súllyal latba.” (80. oldal).

Az ... szerződés 3. és 4. sorszámú mellékletei szerinti ingatlanok, valamint épületek, a föld alatt, a földön, vagy a föld felett a levegőben elhelyezkedő műtárgyak (együtt: építmények) meghatározott funkció, a cement és mész ipari méretű gyártását szolgálták, ezek funkcionális összetartozására, megbonthatatlan egységére ... igazságügyi szakértő a 2006. július 3-án beérkezett szakértői véleményében egyértelműen nyilatkozott.

Mindezért a ...k és az apporttárgyak dologi jogi minősítése körében a fizikai mellett a tartós ipari-termelési célzatú gazdasági kapcsolódás lényeges kritériummá emelése helytálló, nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az igazságügyi szakértői bizonyítás során rendező elvként az adott dolog technológiai folyamatban betöltött szerepét, nélkülözhetőségét, illetve annak a hiányát is vizsgáltatta.

A fellebbezésben foglaltaktól eltérően a lefolytatott igazságügyi szakértői bizonyítás aggálytalan eredményre vezetett, a dologkapcsolat jogi minősítéséhez szükséges releváns műszaki tények az elsőfokú bíróság rendelkezésére álltak.

A 141. sorszámú, 2017. október 13-i keltezésű táblázat az F/11. sorszámú lista igazságügyi szakértő által vizsgálható, fellelt tételeit illetően egyértelmű szakmai véleményt tartalmazott arra vonatkozóan, hogy az adott dolog az alatta lévő talajhoz milyen műszaki megoldással kapcsolódik – technikailag az a felépítményen vagy más építményen keresztül valósul-e meg – melyek azok, amelyek esetén a kapcsolódás megszüntetése jelentős értékvesztéssel vagy a használhatóság elvesztésével jár („A”); melyek azok, amelyek a funkcionális kapcsolódás megszüntetése esetén a technológiai folyamatot jelentős mértékben befolyásolják vagy megszüntetik („F”); melyek azok, amelyek a gyártási folyamathoz szorosan nem kapcsolódva nem tartoznak az előző két kategóriába.

Helytállóan vette figyelembe az elsőfokú bíróság a 85. sorszámú szakvéleményben rögzített azon igazságügyi szakértői szakmai nyilatkozatot, hogy a ...k a gépalapon keresztül kapcsolódnak a talajhoz, a cementgyártás nélkülözhetetlen vezérberendezései, mely vonatkozásukban az alkotórészi jelleg megállapítására ad alapot. Az igazságügyi szakértő a 2017. október 13-i meghallgatása során is megerősítette, hogy a ...k a hengerek szétvágása esetén darabokban lennének szállíthatók, a helyükről eltávolítás sérülésmentesen nem oldható meg, mert a bennük lévő samottbélés teljes mértékben összetörne, mely jelentős értékcsökkenéssel, a használhatóság elvesztésével járna.

Ugyanezen a tárgyaláson nyilatkozott az igazságügyi szakértő arra is, hogy a szakvéleménye (85. sorszám) 7., 8. és 9. oldalán feltüntetett technológiai folyamatábrák – nyersanyag előkészítés, klinkergyártás, cementörlés – alapján történt a funkcionális működés, kapcsolódás kérdésének a megítélése, az egyes vagyontárgyakat a gyártás komplexitásában vizsgálták, az összefüggő szemlélet nem azt jelenti, hogy az egyes dolgok egymással funkcionális kapcsolatban vannak-e, hanem a termelési folyamatban betöltött szerepük volt a meghatározó, az, hogy a technológiai folyamatba állítva nyerik-e el a rendeltetésüket.

Az „N” jelű eszközök vonatkozásában a 2017. november 14-i meghallgatása során az igazságügyi szakértő előadta, hogy ezen tételek nem közvetlen részesei a technológiai folyamatnak, döntően olyan mobil eszközök, amelyek sem szilárd, sem oldható kapcsolatban nem állnak más dologgal. Ugyanakkor nyilatkozott arra is, hogy melyek esetében közvetetten sem állapítható meg, hogy a kapcsolódás megszüntetése nem járna technológiai zavarral, ezek csak a sportlétesítmények, a két lakóépület és a videomagnó, az építmények viszont a táblázatban „A” minősítéssel is szerepelnek, a tartós fizikai kapcsolódás következményeként.

Nem tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor ezen eszközcsoportra a tartozéki minősítést indokoltnak találta a rPtk. 95. § (2) bekezdése szerinti törvényi vélelem alkalmazásával, mely következtetést – a fellebbezésben foglaltaktól eltérően – nem rontja le az, hogy az adott dolog a helyszíni szemle során az igazságügyi szakértő részéről szemrevételelezhető volt-e vagy sem, továbbá az sem, hogy a tartozék jogi természete – az alkotórésszel szemben – nem zárja ki, hogy önállóan is jogügylet tárgya legyen, a fődologtól külön váljon.

Mind a ...kre vonatkozó szakmai nyilatkozat, mind az F/11. sorszámú lista elemeire készült, az áttekinthető összefoglalást segítő táblázatos anyag tételes értékelés eredménye, ezért alaptalan az egyedi értékelés, valamint az adott dolog és a fődolog viszonylatának a bemutatását hiányoló fellebbezési érvelés, az értékvesztés százalékos arányának meghatározása szükségességére vonatkozó érvelés pedig minden jogszabályi alapot nélkülöz.

Mindebből következően súlytalanok a cementipari eszközök más helyen történő üzembe állítására a fellebbezésben felhozott felperesi példák, továbbá a vita tárgyát képező eszközök roncsolásmentes eltávolíthatóságát, pótlását, technológiai folyamatból történő kiemelhetőségét, a fizikai kapcsolódás

oldhatóságát állító felperesi álláspont alátámasztására benyújtott magánszakértői vélemény vonatkozásában is helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság akként, hogy nem ébresztett kétséget az igazságügyi szakértői vélemény szakmai megalapozottságát illetően, ezért nem álltak fenn az újabb szakértő kirendelésének a rPp. 182. § (3) bekezdése szerinti feltételei.

Az F/11. sorszámú lista elemei tekintetében az ítéletben helyesen minősített dologkapcsolat mellőzhetővé tette annak vizsgálatát, hogy az apportlista egyébként hitelesnek tekinthető-e, a vagyontárgyval érintett vagyontárgyak körének meghatározására alkalmas-e, ezért a Fővárosi Ítéltábla az e körbeni fellebbezési és csatlakozó fellebbezési érvelések felülbírálatára nem tért ki.

III. Használati díj

Nem osztotta a Fővárosi Ítéltábla a használati díjfizetésre kötelezést vitató fellebbezési érvelést és a marasztalás összegének a felemelése iránti csatlakozó fellebbezést sem, az alábbiak szerint.

A ...k és az F/11. sorszámú lista tételeinek a felperes használatán alapuló díjfizetés iránti követelés jogi alapja az ezen dolgokon alkotórészi, tartozéki kapcsolódással történő alperesi tulajdonszerzés, mely átfedésben van az ezen két eszközcsoporthoz birtokba adása iránti – utóbb perköltségre leszállított – viszontkereseti kérelemmel, ugyanis a kiadás iránti igény is az alperesi tulajdonlason alapult.

A jogalap körében fennálló ezen párhuzam azonban nem tette szükségessé a viszontkereseti kérelmek egymást követő, elkülönített elbírálását, részítélet meghozatalát, a dologkapcsolat tisztázását követően a használati díj iránti igény vizsgálatára az áttérés megengedett volt, az elsőfokú bíróság részéről ez nem volt prejudikálás, a valós tárgyi keresethalmazatban álló viszontkereseti kérelmek egyidejű, ítélettel történő elbírálásának eljárásjogi akadálya – ennek a pergazdaságossági szempont nem minősül – nem volt.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor előkérdés hiányában mellőzte a tárgyalás rPp. 152. § (2) bekezdése szerinti felfüggesztését a fellebbezésben hivatkozott, a Tatabányai Törvényszék előtti perre, az azon eljárás tárgyát képező dolgoknak az ... szerződés 4. sorszámú melléklete szerinti ingatlanok esetleges alkotórésztévé, tartozékává válása a viszontkeresettel érvényesített használati díj iránti igény elbírálását nem befolyásolta, mert azok használatán alapuló követeléssel az alperes nem lépett fel.

Az elévülési kifogás alaptalanságára levont jogi következtetés is helyes, az 1994. szeptember 1-től 2005. október 6-ig tartó időszakra támasztott díjkövetelés nem évült el, ugyanis – ahogyan azt a fellebbezési ellenkérelem is helyesen tartalmazta – az elsőfokú bírósághoz 1995. május 17-én beérkezett az alperes használati díj megfizetése iránti, 1995. május 16-án kelt viszontkereseti kérelme. Jogcímként a rPtk. 361. § (1) bekezdése feltüntetése, a követelés összegének későbbi módosítása nem változtat az érvényesített jog egyértelmű jellegén, a beadványban foglaltak alapján kétségmentes, hogy a használaton alapuló díjban marasztalás iránti követelés előterjesztése bíróság előtti fellépéssel a rPtk. 324. § (1) bekezdése szerinti öt éves határidőn belül megtörtént.

Az alperes tulajdonjogának az 1994. november 30-i ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére történő, a használati díjfizetés időszakát erre alapítva vitató hivatkozás a felperes részéről a viszontkeresettel szembeni elkésett védekezés, melynek érdemi vizsgálatát a Fővárosi Ítéltábla – figyelemmel arra, hogy annak előterjesztése az elsőfokú eljárás során nem ütközött volna akadályba – a rPp. 235. § (1) bekezdése alapján mellőzte.

A fellebbezésben foglaltaktól eltérően nem tette az érdemi döntés alapjául elfogadott igazságügyi szakértői véleménynyilvánítást aggályossá, hogy az összetett feladatra kirendelt igazságügyi szakértő – az egyébként hosszadalmas – bizonyítási eljárás során eltérő végeredményre jutva, több verzióban is készített szakértői véleményt.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az igazságügyi szakértő véleményének felperes által kifogásolt per alatti formálódása nem értékelhető a szakmai bizonytalanság jeleként, az szükségképpen következett egyrészt az alkalmazott szakértői módszer időközbeni módosulásából – az eszközök egyenkénti szemrevételezése alapján, a könyv szerinti nettó értékekből kiinduló, az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) megfelelő szakaszai alapján levezetett számítást felváltotta a bérleti szerződésben meghatározott bérleti díjak kifizetései alapján történő számítás –, másrészt – többek között – a bérleti szerződés peres felek által eltérően állított releváns időtartamából (68, 70 hónap), abból hogy csak a természetben jelenleg is meglévő, illetve a teljes ingatlan- és eszközállományra, valamint a ...k 1993. december 30-i eladása figyelembevételével és annak mellőzésével is készült levezetés.

A „próbaszámítás” kifejezésnek a felperes félrevezetően kísérel meg annak szakmai súlyát kisebbitő jelentéstartalmat tulajdonítani, az igazságügyi szakértő a 2018. október 4-i és október 13-i meghallgatása során ugyanis egyértelműen előadta, hogy a próba eljárás az elsőként alkalmazott módszer célravezetőségének a kontrollálására merült fel, és éppen arról győzte meg, hogy a módszernek van létjogosultsága, a bérleti díj kifizetések alapján történő számítás vezet el a pontosabb eredményhez.

Tekintettel arra, hogy a felperes a fellebbezésben hivatkozott magánszakvéleményt (Ernst & Young Tanácsadó Kft.) a módszer váltást megelőzően készült igazságügyi szakértői véleménynyilvánítással szemben, az abban foglaltak cáfolatára nyújtotta be, az ítéleti döntés viszont a szakmailag megfelelőbbnek minősülő bérleti díj kifizetések alapján történő számítás végeredményén alapult, nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a magánszakértői véleményt nem találta érdemi vizsgálatra szorulóknak, így a rPp. 182. § (2) bekezdése szerinti eljárásra, újabb szakértő kirendelésére alapot adónak.

Az igazságügyi szakértői véleménynyilvánítást nem tette aggályossá és a bizonyítási eljárás lefolytatása sem kifogásolható, mert geodéta társszakértő bevonására nem került sor.

Egyrészt a rPp. 3. § (4) bekezdése szerint a bizonyítást elrendelő határozathoz nem fűződik kötőerő, másrészt az elsőfokú bíróság helytállóan vette figyelembe az igazságügyi szakértő társszakértő mellőzhetőségére felhozott indokait. Az igazságügyi szakértő még a módszer váltást megelőzően készített 208. és 232. sorszámú szakvéleményeiben kitért arra, hogy előzetesen nem zárkózott el a társszakértő közreműködésétől, azonban a vizsgálandó építmények egy része az eltelt 25 év során átépítésre, bővítésre, elbontásra került, vagy elpusztult, az eredeti kontúrok beazonosítása nem lehetséges, ezért a geodéziai bemérés sem tudná biztosítani a kérdéses alapterületi- és befoglaló méreteket. Véleménye szerint a bizonytalan, vagy csak becsülhető adatokra támaszkodó, a felépítmények jelenlegi állapotából kiinduló felmérések szakmailag nem támogathatók, a 25 évvel ezelőtti állapotra vonatkozó értékmeghatározásnál nem lennének felhasználhatók, az adatszolgáltatás bizonytalansága miatt választott olyan módszert a használati díj meghatározásához, amely leginkább alkalmas a bizonytalanság kiküszöbölésére; arra az álláspontra jutott, hogy a díjmeghatározás alapját leginkább az ... szerződés 3. sorszámú mellékletében szereplő adatok képezhetik, az alapterületi méreteket a metodika szerint csak ellenőrzésre használta. A 2018. május 17-i meghallgatása során az igazságügyi szakértő tovább egyértelműsítette, hogy mivel az értékalapú meghatározást tekintette elsőként kiindulópontnak, a használati díj megállapítása nem függött az alapterületi mértékektől, mindez pedig a geodéta társszakértő bevonását mellőzhetővé tette.

Nem helytálló a felperes azon érvelése sem, hogy a szerződő felek között bérleti jogviszony csak 1994. január 1-től állhatott fenn, az 1988. november 1-jén megkötött szerződés – figyelemmel arra, hogy a 2. pontjában akként rendelkeztek, a bérlet lejárta után a gépek-berendezések térítés nélkül a bérlo tulajdonába kerülnek – lízing jogviszonynak minősült, ezért az annak alapján kifizetett díjak nem képezhetik a használati díjszámítás kiinduló pontját.

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy az 1988. évi szerződés megkötésekor hatályos rPtk. által nem szabályozott lízing atipikus, az adásvétel, a bérlet, a hitelviszonyok elemeit hordozó vegyes jogviszony. Legelterjedtebb formája a pénzügyi lízing, mely szerződés megkötését megelőzi a lízingtárgy lízingbevevő általi kiválasztása, annak a lízingbeadó általi megvásárlása a beszerzési ár lízingbevevő felé történő meghitelezésével, ezen beszerzési ár kerül a lízingszorzó alkalmazásával megnövelésre, melyet a lízingbevevő a lízingtárgy tartós használatának időtartama alatt időszakonként, lízingdíjrészletek formájában fizeti meg, így a pénzbeli szolgáltatása a beszerzési ár törlesztése, illetve a használat ellenértéke, további lényeges ismérve, hogy a futamidő lejártával a maradványérték kifizetésével a lízingbevevő vagy automatikusan tulajdonjogot szerez, vagy egyoldalú nyilatkozattal szerezheti meg a lízingtárgy tulajdonját.

A lízing jogviszony fenti sajátosságai a bérleti szerződésben nem fedezhetők fel, az 1988. november 1-jén megkötött szerződés, valamint az 1989. április 11-i és 1994. március 3-i módosításai egyértelműen bérbeadói szándékot tükröznek. Ellentmond a bérleti szerződés felperes általi eltérő jogi minősítésének – melyre az alperes a fellebbezési ellenkérelmében helyesen hivatkozott –, hogy az 1988. szeptember 30-án bruttó 2.259.000.000 forint értéket képviselő dolgok öt éves bérbevétele ellenértékeként kifizetendő 590.000.000 forint nyilvánvalóan nem tartalmazhatta a 639.200.000 forintba értékelt gépek és berendezések vételárát is. A bérleti szerződésben a gépek és a berendezések öt éves határidő lejártával történő térítésmentes tulajdon átszállására vonatkozó megállapodás a bérleti szerződésnek kétségtől nem szokványos rendelkezése, ugyanakkor ez a szerződési akarat kifejezésre juttatása az 1993. december 30-i szerződésben foglaltakkal együtt értékelve sem ad alapot lízing konstrukció fennálltának a megállapítására.

Az igazságügyi szakértő a 2018. október 4-i és október 25-i meghallgatása során a metódusváltás indokaként kifejtette, hogy az eszközalapút felváltó bérleti díj alapú módszer alkalmazásához egzaktabb háttér információk álltak a rendelkezésére, a bérleti szerződésben ugyanis – melynek alapján közel hat éven keresztül kellett történnie a rögzített összegű kifizetéseknek – tényadatok szerepelnek, az, hogy a jogviszony teljesedésbe ment, a szerződő felek egyértelmű akaratát tükrözte. Az igazságügyi szakértő által választott módszer lényege – a bérleti szerződésben és annak módosításaiban előírt kifizetések alapulvétele – figyelembevételével nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a díjkifizetés tényleges, 68 hónapos időszaka – a felperes által állított 70 hónappal szemben – szerinti számítást fogadta el, ugyanis a bérleti szerződés 7. pontjában rögzített ütemezés, valamint az eszközátadás nem vitás időpontja szerint 1989. január 1-től, és nem a szerződés 1988. november 1-jei megkötésétől állt fenn a díjfizetési kötelezettség. Ennek további alátámasztására szolgált a fellebbezési ellenkérelemben felhívott 1993. december 30-i megállapodás, melynek 1. pontja az előzmények között egyértelműen azt rögzíti, hogy az öt éves bérlet időtartamának kezdete 1989. január 1.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság akkor sem, amikor nem fogadta el a felperes azon érvelését, hogy kizárólag az 1994. január 1-től fizetett bérleti díj lehet a használati díjszámítás alapja.

Az igazságügyi szakértő akként nyilatkozott, hogy a maximálisan egy évre – legkésőbb a privatizációs szerződés megkötéséig – szóló bérleti szerződés szerint járó díj használati díj alapjává emelése szakmailag nem indokolt; a teljes bérleti szerződéssel lefedett időtartamot kell figyelembe venni (208. és 268. sorszámú szakvélemények).

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy ezen túlmenően a bázisérték meghatározásához a felperes részéről preferált 1994. március 3-i megállapodás 2. pontjában a szerződő felek a bérleti díj összegére és ütemezésére – a fellebbezésben lényegesen eltérőnek minősített gazdasági környezet és a privatizáció előkészítése ellenére – a korábbi bérleti szerződés feltételeit rendelték irányadónak, a számítási módszerben eltérés – a korábbi bruttó érték százalékanak a rögzítése helyett – a számviteli törvény alapján számított 1994. évi értékcsökkenési leírás alkalmazásának a beemelésében mutatkozik.

A használati díj igazságügyi szakértő általi meghatározását a felperes azon okból sem vitatta alappal, hogy az 1988. évi bérleti szerződés 3. pontja szerinti, a bérlet megillető amortizáció díjcsökkentő hatásának a figyelembevétele elmaradt.

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, a bérleti szerződés 2. pontja egyértelműen akként rendelkezett, hogy a bérlet ideje alatt az amortizációt a bérbeadó számolja el. A fellebbezésben hivatkozott 3. pont a bérelt állóeszközökön a bérlő által végzett beruházás amortizációs vonzatát telepítette a bérlőhöz, a felperesi beruházások vizsgálata viszont nem képezte az igazságügyi szakértői bizonyítás tárgyát. (A beruházásokra a Fővárosi Ítéltábla a beszámítási kifogást elutasító döntés felülbírálata körében, a későbbiekben tér ki.) Emellett az igazságügyi szakértő a 232. sorszámú szakvéleményében nem fogadta el a felperes amortizációval kapcsolatos álláspontját azon indoklással, hogy az eszközök idő múlásával kapcsolatos értékvesztésének kizárólagosan az amortizációval történő azonosítása nem helyes, az amortizáció jellemzően könyvelési kategória, meghatározása számviteli szabályozókhoz kötött, nem azonos az értékelésnél alkalmazott avulással.

Helytállóan nem osztotta az elsőfokú bíróság az alperes kumulált avulás alkalmazhatóságát vitató álláspontját. Az értékcsökkenés kumulált avulással történő figyelembevételének a szükségességére vonatkozó szakmai álláspontját az igazságügyi szakértő már az érték meghatározáson alapuló szakértői módszerrel készült 232. sorszámú szakvéleményében levezette, melyet teljes egészében fenntartott az érdemi döntés alapjává tett 305. sorszámú szakvéleményében. Kifejtette, az idő múlásával az eszközök értékcsökkenést szenvednek el, elhasználódnak, ami kumulált avulással veendő figyelembe, miután a használati díj az értékkel arányosan kerül meghatározásra, ezért az értékcsökkenést a használati díj meghatározásánál is figyelembe kell venni. A 232. sorszámú szakvélemény 5. pontjában részletes szakmai indokát adta a kumulatív avulás meghatározásának, külön az F/11. sorszámú listára és külön az ... szerződés 3. számú melléklete szerinti dolgokra, az előbbi eszközcsoport vonatkozásában rögzítve, hogy a cementgyár gazdaságilag hasznos élettartama 50 évben határozható meg, ami a 7%-os maradványérték figyelembevételével az aktuális érték évi 5,2%-os avulásának megfelelő, az értékindikációk átlaga 5,6%-os mértéket ad ki.

A 2018. október 25-i meghallgatása során az igazságügyi szakértő az aktuális műszaki állapotfelmérést hiányoló alperesi felvetésre kitért arra, hogy egyenkénti tényezők, egyedi avulás vizsgálata nem lett volna lehetséges, az átlagos 5,6% a számviteli törvényben diktált avuláshoz képest – mely 14-20% vagy akár 30% is lehetett volna – alacsonyabb, a kiindulási alapként elfogadott mérlegadatokat pedig alappal feltételezhetően piaci értéket képviseltek, az ... ugyanis a privatizáció során vagyonerőtelést végzett; az avulási mértékre a fellebbezésben is felhozott ellenpéldák vonatkozásában pedig kitért arra, hogy az avulás és az éves kiadások egy fogalomrendszerként való értelmezése nem helyes.

A csatlakozó fellebbezésben felhívott magánszakértői véleményében ... is arra jutott, hogy az általa ismert berendezések, eszközök élettartama legalább 50 év, ugyanakkor az igazságügyi szakértő által alkalmazott értékvesztési folyamattal egyet nem értve 4% évenkénti átlagos eszközavulási értékre tett nyilatkozatot, de ezen szakmai véleménye alapjául szolgáló tényadatok-számok megjelölése nélkül, így a figyelembevétele mellőzhető volt.

A fellebbezésben foglaltaktól eltérően nem téves az indexálás alkalmazására vonatkozó szakmai álláspont elsőfokú bíróság általi elfogadása sem.

Az állandósult bírói gyakorlat a bérleti szerződés megszűnését követő továbbhasználat – melynek ellenértékében a felek megállapodása nem szükséges, a díjfizetést önmagában a használat, illetve a dolog használatra jogosulttól elvonásának a ténye alapozza meg – esetére a használati díjat a bérleti szerződés szerint járó díjhoz közelíti, figyelembe véve azt is, hogy huzamosabb idejű használat a bérleti díj változtatásának elvi lehetőségéhez igazodó használati díjemelést alapozhat meg. A használat rendkívül hosszú időtartama figyelembevételének az igénye, az értékállóság követelményéhez igazodó ellenérték követelése az alperes részéről tartalmilag a rPtk. 241.§-a alapján történő indokolt fellépésnek is minősül, tekintettel arra, hogy a tartós jogviszonyban az időmúlással bekövetkező értékvesztés kiküszöbölésének az elmaradása a szerződés szerinti bérleti díj reálértékének az eltolódását, ezáltal tulajdonosi érdeksérelmet eredményezne.

A perbeli rendkívül hosszú, 20 éves időtartamú használat után járó díj értékállóságát biztosítani hivatott indexálás szakmai indokát adta az igazságügyi szakértő a 305. sorszámú szakértői véleményében – korrigálva a korábbi álláspontját az éves építőipari árváltozásnak megfelelő indexálás szükségességére – kifejtette, hogy a használati díjszámítás esetében az árváltozás a számításkor már ismert, aktuális időszak árváltozására vonatkozó tényadatok (KSH statisztikai adatok) alapján került meghatározásra; a tárgyidőszak pénzügyi-gazdasági környezetét figyelembe véve indokoltnak tartotta a folyamatos használatnak megfelelő használati díj inflációt követő folyamatos kiigazítását, szemben az időszakonként megugró (lépcsőzetes), szakaszos változtatással, mert a havi indexálás az árváltozás folyamatát jobban leköveti, mint az éves.

A felperes azon érvelése, hogy az ... szerződés 4. sorszámú mellékletében szereplő, a fellebbezésben megjelölt ingatlanok használata hiányában ezek vonatkozásában díj megfizetésére nem kötelezhető, nem foghat helyt.

Az egységes bírói gyakorlat szerint a bérlő használati díjfizetéssel akkor is tartozik, ha a bérleményt a szerződés megszűnését követően ténylegesen nem is használja, a pénzbeli szolgáltatás nyújtására vonatkozó kötelezettsége ugyanis nem kizárólag a használat megvalósulásán, hanem a bérlemény használatra jogosulttól visszatartásán, elvonásán alapul. A használati jog elvonásának a hiányára alapított azon védekezés, hogy az elkerítetlen, bárki által akadálytalanul megközelíthető ingatlanok nem termelési célt szolgáltak, súlytalan, ugyanis valamennyi ingatlan funkcionális összetartozására ... igazságügyi szakértő a 2006. július 3-án beérkezett szakvéleményében egyértelmű nyilatkozatot tett, ezért a külön birtokba vételük – ha az nem is ütközött volna fizikai akadályba – lehetőségére hivatkozás alaptalan, azt pedig a felperes nem állította, hogy ezek tekintetében nem 2014 áprilisában, hanem korábban megtörtént a birtokbavétel, mindezt az alperes a használat jogától megfosztottként ezen ingatlanok után is díjra volt jogosult.

A természetben már nem meglévő eszközök után támasztott használati díjigény elutasítását az alperes a csatlakozó fellebbezésében alaptalanul vitatta, ezen követelése kétségmentesen nem igazolt.

Az igazságügyi szakértői bizonyítás a helyszíni szemlék alapján adatokkal szolgált a bérlet tárgyában időközben bekövetkezett változásokra, időpont meghatározása nélkül arra, hogy egyes dolgok elbontásra, kisajátításra kerültek, megsemmisültek, nem volt sikeres a beazonosításuk, illetve észleltek beruházásként aktivált, de nem tárgyasult tételeket is. Rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy a használat tárgyának megsemmisülése – amely nemcsak a fizikai létezés megszűnése lehet, hanem olyan mértékű állagromlás is, ami miatt az adott dolog gazdaságosan már nem helyreállítható – a használati jogviszony megszűnését szükségképpen eredményezi – függetlenül a megsemmisülés okától, okozójától –, ebből pedig okszerűen az következik, hogy a dolog után a használati díj megfizetése a továbbiakban nem követelhető. A csatlakozó fellebbezésben foglaltaktól

eltérően a használatba vett dolgokért kétségtelenül fennálló, a rPtk. 195. § (1)-(3) bekezdése szerint alakuló felelősség sem „tartja fenn” a megszűnt használati jogviszonyt, ugyanakkor alapot adhat – annak megfelelően, hogy a jogalap nélküli birtoklás jó- vagy rosszhiszemű volt – a dologban bekövetkezett károk követelésére. Az alperes a viszontkeresetében kárigényt nem támasztott, kizárólag használati díj megfizetése iránti igénnyel lépett fel az általa történt birtokbavételig folyamatosan fennálló felperesi használatra hivatkozással, melynek azonban a szakértői bizonyítás eredménye ellentmondott. A dolgok állapotában bekövetkezett változás időpontjára az alperes előadást nem tett, az bizonyításra nem került, mindezért a természetben már meg nem lévő eszközök vonatkozásában a követelése bizonyíthatatlanság miatt alaptalannak minősült.

Az ... szerződés szerinti vételár befektetékénti megközelítése, annak a hozamrealizálás szempontjából történő egybevetése a 20 éves használati időre kalkulált használati díjjal, a felperes alperes által vitatott egyoldalú levezetése, melynek vonatkozásában nem igazolt, hogy az igazságügyi szakértő használati díjszámítása kontrollálására, tévessége bemutatására alkalmas.

A dologkapcsolatok körében már kifejtettekből következően alaptalan a fellebbezési érvelés az apportálásra, illetve az 1993. december 30-i adásvétellel történő tulajdonszerzésre vonatkozóan, ennek a helytállóan megállapított akadályából helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra, hogy a felperes az F/11. sorszámú lista tételeinek, valamint a ...-nek a használata folytán a dolgok tulajdonosává vált alperes felé díjfizetésre köteles. Az erre levont jogi következtetés nem ütközött a rPtk. 94. § (1) bekezdésébe, jelen tényállás mellett a fődolog jogi sorsa osztásának és az alkotórész, tartozék használati értékének a megállapítása nem ellentmondásos. A bérleti szerződés 1. pontjában a könyv szerinti értéken kerültek feltüntetésre a bérlet tárgyai, amennyiben a felek az apporttárgyakat is ebbe a körbe kívánták volna vonni, akkor azok értékét is szerepeltetik. Ennek elmaradásából viszont okszerűen az következik, hogy a használati díj számításának az alapjául szolgáló bérleti díj sem kalkulálható az apporttárgyak értéke figyelmen kívül hagyásával. Az ingatlanok és ingók könyv szerinti értékének az egybevetetőségét vitató és a használati díjszámítást ezen az alapon is kétségbe vonó felperesi felvetésre az igazságügyi szakértő a 2018. október 4-i meghallgatása során megnyugtató választ adott a torzításmentes arányosítás módszerének az ismertetésével, a 2018. július 12-i meghallgatása során pedig kitért arra, hogy a ... Kft.-nek a ...k forgalmi- és használati értékére vonatkozó megállapítása – tekintve, hogy a véleményt adó adatai más elveken alapulnak – nem vehető figyelembe.

Mindezért az elsőfokú bíróság használati díjfizetés tekintetében elfoglalt álláspontja – melyet az aggálytalan igazságügyi szakértői véleménynyilvánítás alapján alakított ki – helytálló, a fellebbezés alapján a marasztalás összegének a leszállítására, illetve a csatlakozó fellebbezés alapján annak a felemelésére a Fővárosi Ítéltábla nem látott indokot.

IV. Késedelmi kamat

A felperes fellebbezése a késedelmi kamatra vonatkozó ítéleti rendelkezés tekintetében részben megalapozott.

A felperes a használati díjat időszakonként visszatérő pénzbeli szolgáltatásként tartozott megfizetni, az egyes esedékessé vált követelésrészek teljesítésének az elmaradása a rPtk. 298. § a) pontja szerinti kötelezett késedelembe esés, melynek jogkövetkezménye a késedelmi kamatfizetési kötelezettség.

A viszontkeresettel érvényesített használati díj alapjául szolgáló használat időtartama 1994. szeptember 1-től 2014. április 6-ig tartott, a felperest tehát a használati díj megfizetése – akár havi, akár évi esedékesség alapulvételével – különböző naptári időpontokban terhelte, így a teljes

időszakra járó tartozás után a késedelmi kamatfizetés kezdetének 1994. október 1. napjában történő ítéleti meghatározása téves. Osztotta a Fővárosi Ítéltábla a felperes azon helytálló fellebbezési érvelését, hogy ezen időponttól csak az 1994. szeptemberi használat ellenértéke után terhelheti késedelmi kamatfizetési kötelezettség, az akkor még le nem járt tartozás megfizetésével ugyanis nem eshetett késedelembe.

A közel 20 éves időszakot felölelő használat miatti díjfizetés elmulasztásából, a rendszeres pénzbeli szolgáltatások eltérő esedékességéből következően a késedelembe esés is különböző naptári időpontokban következett be, ezért a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint célszerű az egész tartozás után a felperest középházas időről, 2004. június 18-i időponttól kezdődően késedelmi kamatfizetésre kötelezni.

Helytállóan hivatkozott a felperes a fellebbezésében arra is, hogy a rPtk. 301/A. § (2) bekezdésében meghatározott késedelmi kamatban marasztalása – amellyel, hogy ezen ítéleti rendelkezés megszövegezése nem áll teljes egészében összhangban az alkalmazott jogszabályi rendelkezéssel – a viszontkereseti kérelmen történő túlterjeszkedés, a rPp. 215. §-a szerinti korlátozás ugyanis a főkövetelés járulékaire is kiterjed. Az elsőfokú bíróság tévesen nem vette figyelembe, hogy az alperes a 309. sorszámú beadványában 2005. január 1-től a 2002. évi XXXVI. törvény 5. §-ával megállapított rPtk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamatra támasztott igényt.

Ezen eljárásjogi szabálysértés – ahogyan arra a Fővárosi Ítéltábla korábban már kitért – az érvényesített jogon túlterjeszkedő ítéleti rendelkezés mellőzésével orvosolható lenne, mely azonban szükségtelenné vált, figyelemmel arra, hogy az alperes a csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítéletben meghatározott mértékű késedelmi kamat megtérítésére vonatkozó igényt jelentett be, melyre a jogvitában még irányadó, az 1957. évi VIII. törvény 72. §-ával megállapított rPp. 247. § (1) bekezdés b) pontja a másodfokú eljárásban lehetőséget ad. A fellebbezési ellenkérelemben hivatkozott, a 2010. évi CLXXXIII. törvény 116. §-ával megállapított rPp. 247. § (1) bekezdése 2011. március 1. napjától hatályos és csak a hatálybalépését követően indult ügyekben alkalmazandó.

Mindezt a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a járulék körében meghozott rendelkezését részben és akként változtatta meg, hogy a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját 1994. október 1. napja helyett 2004. június 18. napjában állapította meg, valamint a 2005. január 1. napjától járó késedelmi kamat mértékét – figyelemmel arra, hogy mindkét fél gazdálkodó szervezetnek minősül – a rPtk. 301/A. § (2) bekezdésében foglaltakkal egyezően – az elsőfokú ítéletet e körben pontosítva – határozta meg.

V. Beszámítási kifogás

A felperes a fellebbezésében a beszámítási kifogás elutasítását alappal sérelmezte, az elsőfokú bíróság e körbeni döntésének az indokolása téves, a követelés alaptalanságára levont jogi következtetés helytállósága a tényállás feltárása és a szükséges bizonyítás lefolytatása hiányában nem igazolt.

A felperes rPtk. 137. § (2) és (3) bekezdéseire alapított tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelme a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.823/2013/14. számú részítéletével jogerősen elutasítást nyert.

A Fővárosi Ítéltábla a 10.Gf.40.298/2015/11. számú részítélete indokolásában a felperes visszatartási joga vizsgálatának téves mellőzésére vonatkozó fellebbezési érvelése kapcsán már rámutatott arra, hogy a dolog kiadására köteles jogalap nélküli birtokos a tulajdonossal elszámolási

viszonyba kerül, kifejtette: „A jogalap nélküli birtokos a Ptk. 193. § (1) bekezdése szerint köteles kiadni a dolgot a birtoklásra jogosultnak; a kiadást – függetlenül attól, hogy jó-, vagy rosszhiszemű – megtagadhatja (visszatartás joga), amíg a birtoklással kapcsolatosan őt megillető igények kielégítést nem nyernek, kivéve, ha a dolgot bűncselekménnyel, vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton szerezte meg. A dolog visszaadásakor a feleknek az egymással szemben fennálló követeléseiket el kell számolniuk, a jogalap nélküli birtokos – attól függően, hogy jó-, vagy rosszhiszemű – köteles kiadni a dolog hasznait (haszon mindaz a vagyoni előny, értékszáporulat, amely a dolog használatából vagy hasznosításából származik, ingatlan esetén haszonnak minősül az arra az időszakra vonatkozó használati díj, amíg az ingatlan tényleges használat alatt állt), és csak abban az esetben jogosult a visszatartási jog gyakorlására, ha az elszámolás eredményére figyelemmel őt illeti meg követelés.

Az eljárás irataival összhangban hivatkozott felperes a fellebbezésében arra, hogy a 2012. február 22-én kelt beadványában megjelölte az egyes ingatlanokra eszközölt – állítása szerint a dolog fenntartásával rendszerint együtt járó kisebb kiadásokat meghaladó, nagyobb volumenű – kiadásait, és igazságügyi szakértői bizonyítást indítványozott azok tényleges felmerültének a bizonyítására. Ugyanakkor az ingatlanok birtokállapotának 2014. áprilisi megváltozása folytán birtokba kerülő I. rendű alperessel szemben perjogilag értékelhető megtérítési igényt – ennek a költségek 2012. február 22-i előkészítő iratban történő közlése önmagában nem felelt meg – nem támasztott, az ingatlanok I. rendű alpereshez kerülése – melyet birtokháborítási eljárás keretében vitássá is tett – ellenére elszámolást nem követelt, így annak a visszatartási jog gyakorlására kiható eredményére nem volt lehetőség következtetést levonni.”

A fent idézett részítélet meghozatalát követően folytatódó eljárásban a felperes arra hivatkozva, hogy a ráépítést nem eredményező munkavégzéssel elért értéknövekedés, illetve a dologhasználat során a fenntartással rendszerint együtt járó kisebb kiadásokat meghaladó, nagyobb volumenű költségráfordítása megtérítésére köteles az ingatlanok birtokába visszakért alperes, a rPtk. 194. § (1) bekezdése és rPtk. 361. § (1) bekezdése alapján a viszontkeresettel követelt használati díjjal egyező összegű beszámítási kifogást terjesztett elő.

Érvényesített jogát a 2010. szeptember 24-én, valamint a 2012. február 22-én kelt beadványaiban foglaltakra visszautalással, a 2017. július 14-én kelt 97. sorszámú előkészítő irata III.1.11., 12. pontjában, III.2. pontjában határozta meg, tényalapként konkrétan megjelölte, hogy a bérleti jogviszony megszűnését követően, 1995-1996. években melyik ingatlanra milyen új épületeket létesített, 1995-1998. években mely ingatlanokat érintő hozzáépítések, bővítések kerültek sorra, valamint 1994-2014. években milyen jelentős mértékű karbantartási és javítási munkákat végzett, illetve azt állította, hogy a tulajdonos helyett viselte az építményadót.

A fentiekből egyértelmű, hogy a beszámítási kifogás tárgyát képező követelés a bérleti szerződés 1994. augusztus 31-i megszűnését követő időszakban keletkezett, ezért az elsőfokú bíróság egyrészt szükségtelenül hívta fel a bérlet szabályait és tért ki a bírói gyakorlatra, valamint téves értelmezéssel vette figyelembe a BDT2005. 1158. számú eseti döntést. Az utóbbi teljesen eltérő tényállású ügyben született, az előterjesztett követelés közcélú igényeket kielégítő beruházás megvalósításához tartósan bérbe vett építési területen végzett beruházás költségeinek a dologbérlet szabályai szerinti, illetve a bérelni megszűnt területrészen végzett infrastrukturális fejlesztés miatti értéknövekedés jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerinti megtérítésére irányult, ezért a jogviszonyok ténybeli alapjának lényeges eltérése folytán azok elsőfokú bíróság általi párhuzamba állítása téves, továbbá a döntés éppen azon bírói gyakorlatot tükrözi, amely a bérleti jogviszony megszűnését követő elszámolás lehetőségét biztosítja, a jogalap nélküli gazdagodás iránti követelés elutasítása nem az igény kizártságán, hanem a gazdagodás bizonyíthatatlanságán alapult.

A ráépítéssel, hozzáépítéssel, bővítéssel kapcsolatos igénye jogalapja körében tehát helytállóan hivatkozott a felperes azon egységes bírói gyakorlatra, hogy amennyiben az ezen építési tevékenységre alapított dologi jogi követelés alogtalan, az még kötelmi igényként előterjeszthető, a rPtk. 361. § (1) bekezdése alapján a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell a feleknek egymással elszámolniuk, vita esetén szakértővel meghatározatva a beruházással létrehozott értéknövekedés visszakövetelés időpontjában fennálló összegét.

Kiemeli a Fővárosi Ítéltábla, hogy a jogalap nélküli birtokos pénzeszközével, vagyonából megvalósított beruházás eredményeként abban az esetben is elszámolást igénylő, a tulajdonos oldalán vagyoni előnyként jelentkező értéknövekedés állhat elő, amennyiben a beruházás a dolog használója gazdasági céljainak az elérését, megvalósítását szolgálta. Emellett a beszámítási kifogásban megnevezett beruházások vonatkozásában nem merült fel adat arra, hogy a bérbevételekor már meglévő vállalati profil módosítását célozták volna, azonos ipari termelés folytatása céljából került sor a bérbevétele, majd a tovább használatra, valamint az alperes is a gyár eredeti funkciójának megfelelő termelési célzattal került vissza a dolgok birtokába.

Mindebből következően jogi alap nélküli az elsőfokú bíróság felperesi birtoklás profit orientált gazdasági céljából arra levont jogi következtetése, hogy a használat időtartama alatt realizált nyereségéből kell a beruházásai költségeit fedeznie, azokra az alperessel szemben nem támaszthat igényt, a megtérülés hiánya az üzleti kockázata körébe tartozik.

A dolgokra fordított költsékezés a rPtk. 194. § (1) bekezdése alapján követelhető, mely lehet szükséges, valamint hasznos. Az előbbinek akkor minősül, ha az adott dolog fenntartását, állagmegővését, használhatóságának a megőrzését célozza, ezen követelés sikerének feltétele, hogy gazdaságilag indokolt legyen, és annak eredménye a dolog kiadásakor meglegyen; a hasznos ráfordítás a dolog állagát gyarapítja, a használhatóságát növeli.

A szükséges költségek megtérítésére jogosultság tekintetében a jó- és rosszhiszemű birtokos között nincs különbség, a hasznos költségek megtérítése viszont a birtoklás fenti minőségétől függ.

A felperes a 2012. február 22-én kelt előkészítő irata 8. pontjában – állítása szerint – a dolgok fenntartásával rendszerint együtt járó kisebb kiadásokat meghaladó, nagyobb volumenű szükséges költségei beszámítása iránti igénnyel lépett fel, valamint a 97. sorszámú beadványában az építményadó fizetési kötelezettség teljesítését is állította a tulajdonos alperes helyett. Ezen követelések elbírálására az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában csupán annyiban tért ki – e körben is idézve a korábban már elemzett eseti döntést –, hogy a költségek is a nyereség elérését, a hozam optimalizálását célozták, a költségek megtérítése mint részelem sem ragadható ki a szerződéses partnerek között fennálló jogviszonyból, mert az ellentétben áll a szerződéssel, a szerződéskötést követően a birtokban maradással elérni kívánt gazdasági céllal.

Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság a fent kifejtettek szerinti téves jogi álláspontja folytán nem tárta fel a beszámítási kifogás megalapozott elbírálásához szükséges mértékben a tényállást, a felperes által állított értéknövekedés, valamint a költségráfordítások szükségességének műszaki szakértelmet igénylő vizsgálatához szükséges bizonyítási eljárást – az igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló indítványt helytelenül mellőzve – nem folytatta le és ezek pótlása meghaladja a jogorvoslati eljárás kereteit, továbbá a másodfokú eljárásban történő döntéshozatal a jogorvoslati jog meg nem engedett elvonásával is járna, a beszámítási kifogást elutasító döntés rPp. 252. § (3) bekezdés szerinti hatályon kívül helyezése volt indokolt.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a beszámítási kifogás elbírálásához igazságügyi szakértő bevonásával vizsgálnia kell, hogy egyrészt a felperes által finanszírozott beruházások értéknövekedést eredményeztek-e, amennyiben igen, milyen összegű a visszakövetelés időpontjában

az alperesnél kimutatható, a rPtk. 361. § (1) bekezdése alapján követelhető vagyoni előny, másrészt tisztázni kell a rPtk. 194. § (1) bekezdése szerinti költségráfordítások szükségességét, tényleges megtörténtét és az eredményének a visszakövetelési fennálltát.

Vizsgálni kell továbbá a felperes által állított teherviselés jellegét, azt, hogy az ténylegesen megtörtént-e és a rPtk. 99. §-a alapján a tulajdonost terhelte-e.

Mindezek feltárását követően lesz abban a helyzetben, hogy a beszámítási kifogásról – mely a 3/2000. Polgári jogegységi határozat értelmében az ítélet hatályában fenntartására, részbeni vagy teljes megváltoztatására vonatkozhat – megalapozottan döntsön.

A fentiekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság fellebbezéssel és csatlakozó fellebbezéssel támadott határozatát csupán részben bírálhatta felül érdemben, a 3/2000. Polgári jogegységi határozatban foglaltakra figyelemmel a rPp. 213. § (2) bekezdése alkalmazásával részítélettel határozott és a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján a felperest 11.656.101.369 forint megfizetésére kötelező ítéleti rendelkezést helybenhagyta, a késedelmi kamatfizetésre vonatkozó rendelkezést részben megváltoztatta, a viszontkeresetet részben elutasította, továbbá a rPp. 252. § (3) bekezdése alapján részbeni hatályon kívül helyezésről döntött a beszámítási kifogást elutasító ítéleti rendelkezés tekintetében, e körben a per újabb tárgyalását és újabb határozat hozatalát elrendelve.

A Fővárosi Ítéltábla a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény I. pontja alapján a részítélettel elbírált és a hatályon kívül helyezéssel érintett követelés összegére tekintettel arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem nyílt módja a peres felek másodfokú perköltsége viseléséről határozni – megjegyzi, hogy ugyanezen okból mellőzendő a kiegészítő ítélet meghozatala az elsőfokú perköltség tekintetében –, ezért a rPp. 252. § (4) bekezdése alapján eljárva azt csupán megállapította, mely a jogvitára még irányadó 8/2002. (III. 30.) IM rendelet alkalmazásával a pertárgy értékére és a kifejtett ügyvédi tevékenységre figyelemmel fejenként 5.000.000 forint + áfa összegű, mérlegeléssel megállapított jogi képviselési munkadíjból, valamint a fellebbezéssel és csatlakozó fellebbezéssel lerótt jogorvoslati illetékek összegéből áll, ezek viseléséről a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság határoz.

Budapest, 2019. április 25.

. Kurucz Zsuzsánna s.k.
a tanács elnöke

Levek Istvánné dr. s.k.
előadó bíró

. Felker László s.k.
bíró